

# güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

MEHMET YAŞAR BİLEN  
ATIF ÖZBİLEN  
SAMİ TEPECİKLİOĞLU  
CAFER ŞAHİN  
HALİL KOCAGÖZ  
ÜMİT YAŞAR  
VEDAT OĞUZCAN  
MUZAFFER UYGUNER  
FERİHA AKTAN  
NURTEM ÇELEBİOĞLU  
CELAL ÇUMRALI  
SEDAT UMRAÑ  
KEMAL ÖZBAYRI  
MEHMET SALİHOĞLU  
OGUZ TÜMBAS  
ŞAHINKAYA DİL  
ERCÜMENT UÇARI  
FIKRET ÜRGÜP  
ÜMİT KAFTANCIOĞLU  
M. SABİH SENDİL  
MUSAFA BALEL  
SIYAMI ÖZEL  
ERTÜGRUL OĞUZ FIRAT  
ZEYNEP DEVRES  
FETHİ SAVAŞÇI  
İSMET KEMAL  
S. SERPİL SAVCIOĞLU  
AŞIK MEVLUT İHSANI  
A. VENTURA  
SUZAN GÖKÇEK  
N. RASİM ÖZSOY  
KENAN ERCAN  
DELMORE SCHWARTZ  
SEYFETTİN BAŞCILLAR  
SEMA BAŞARAN ÖZCAN  
BURHAN GÜNEL  
ZÜLFÜKAR SEZEN  
ERSEN TOLUNAY



"Cağın Güllüsü"

Fotoğraf : Mahmut Kuru

güney güney güney güney güney güney

Yayın yoluyla hukuk ve sanat çalışmalarını izlediğimiz Karadayı'nın, on bir yıllık bir bekleyişten sonra; *Unutmak Atları*'ya ozanlığını tadiyoruz. Günümüz edebiyatında Karadayı, deneme ve günlükleriyle de tanır.

"Bahar, Deniz ve Kadın" (1959), "Cam Parçası" (1961) gibi şiir kitapları yayınlamışsa da, on bir yıllık dönemde, Karadayı'nın gerek sanat anlayışında, gerekse dünya görüşündeki değişimleri yansıtma bakımından; (*Unutmak Atları*) ile ayrı bir önem taşır.

1960 sonrasında, on bir yıllık dönemde Türkiye'nin tarihi gelişim içindeki toplumsal yapısında yeni sosyal oluşumlar getirdiği gibi; kültür, sanat ve edebiyat alanında da yeni görüş, anlayışlar getirmiştir. Bu koşullar, yeni dünya görüşü sanatçısı etkilemiş; onu, halka, topluma giderek çağdaş sorunlara dek eğilmeye itmiştir. Bu koşullar içinde sanatçı, ya "estetik yetkinlik" diye nitelendirdiği biçimsel uğraşlarla işlevini sürdürmüştür; ya da kendi dünya görüşünün oluşturduğu işlevle, toplum ve halkın sorunlarına yönelik okurla bütünlüğünü.  
Bireyin bütüne böylesce kaynaşmasının varlığından, herkesin acılarını omuzlarında taşıdığı bir ortamda yaşar. "Bilim dası, çağ dası, insaf dası ve tüm değerlerin yürütülmüş olduğu ortamda" (3). Bu koşullar içinde, hele o coğuluklu bilinçleşme "toplumca kurtulunmaz". Mevcut dönemin, ortaçağ kültürünü, yozlaşmış değer yargılarını "GECE" adlı şiirinde vurgulu bir dille sergiler.

*Unutmak Atları*'nda, ozanın, 1962-1972 yılları arasında yazdığı şiirler yer alıyor. Karadayı: çağdaş hayatı benimsenmiş bir ozandır. Yagadığı çağın, aydınlıklarını, kuşkularını, umutlarını, yoksunluklarını yansıtınca, yaşamının özünde. İnsanlığın, dostluğun içinde bulunduğu sancılı toplumun, çağdaş sorunların içeriğini tasır şiirleri. Ülkesindeki olayları giderek yeryüzünde, kı savaşlar, mazlum ulusların direnişleri etkiler onu. Şiirlerinin içeriği, özenden genele açılmış sağıyan bir evrensel boyut kazanır bu nedenle.

Sanatçının bir yerde görevi de budur. Yaşadığı toplumu, yaşadığını: çağdaşlığı islemek. Toplumun aksayan, çürüyen yanlarını göstermek. Giderek, "Dünyanın değişimine göstermek, değişimine yardım etmek". (E. Fischer. Sanatın Gerekliliği)

Karadayı, sadece gösteren, yansitan ozandır. Şiirlerinde didaktigue (Öğretmeye) yer vermez. "Sancılılıklerin değişimli, dönüşümü ve kaynaklısı geçiş çağrıları vardır karanlıklarda ve aydınlıklarda; işlenmeden geçilmez" (2). Diyen ozan, bu görüşe uymustur şiirlerinde ama kuşkudan, umutsuzluktan nedense söylemamıştır.

"çiplaksız övgülerin yelcine uğuluyor  
geçilmez dağ artları orda nasıl nereden"

Halkının yolşullugunu, çiplaklığını, ondan kopukluğu gösteren ozan,

"direnen bir şey ölüç çögüntük gülmemeyince"

dizeleriyle, kurtuluş bilincinin, dağlar arası o yüzyıllar boyu uyutulan çögüntüğü varmadan yittigini dile getirir ve kuşkuya düşer.

"kuşkulu çağrılarım kuşkulu dünyamız var"  
(x. 5)

Bu kuşku bazı şiirlerinde coşkulu bir umuda dönüşür. Ozanın, değil toplumu, dünyayı bile kurtaracak sese, głice sahip olduğunu söyleyir.

# UNUTMAK ATLARI (1)

Mehmet Yaşar Bilen

"ve coşarak çağrılarım ötelelerden  
bir esyımı bir inayım bir ışık ki bak

kurtarıyorum dünyayı sesimdir baştan sona"  
(s. 11)

Ne ki, bu coşkulu deyişlerin, dünyayı değiştirecek kadar dirençli umudun yanında: kuşkular, umutsuzluklar şiirlerinde devrimci özgü eksilttiği gibi, ozanının toplumcu dünya görüşünü de aksatır.

Fakat ozan, herkezin acılarını omuzlarında taşıdığı bir ortamda yaşar. "Bilim dası, çağ dası, insaf dası ve tüm değerlerin yürütülmüş olduğu ortamda" (3). Bu koşullar içinde, hele o coğuluklu bilinçleşme "toplumca kurtulunmaz". Mevcut dönemin, ortaçağ kültürünü, yozlaşmış değer yargılarını "GECE" adlı şiirinde vurgulu bir dille sergiler.

"bir ortaçağdır durur yanar içimde  
diken diken  
taş taş  
ben varım burda çöl yazıları var duman yaş  
ateş küfürün kitap dağım bin kez oyy" (s. 35)

Karadayı'nın şiirlerinde, savaş ayrı bir duyarlılık taşırlı. İnsanın, insanı yok etmesini, mazlum ulusların silahlar altındaki ezgisini hümânişt bir perspektif içinde yansıtır.

"savaş ertesi çıkışlıklarımvardı sudan'da" (s. 16)

Çağ içi olayların, aranışların ortaya çıkarıldığı bunalımlar, Karadayı'nın şiirlerinde yalnızlık duygusunun bir içlemesini yaratır. Fakat bu içlem bireyin duyarlılığı tasıtmaz. "Ben, yalnızlığımı, toplumla, toplumun verdiklerile unuturum" (4). Diyen ozan, öznel duyarlığını, yaşadığı düzenin objektif koşullarıyla bağdaştırır. Sokakların, kalabalıkların, makinelerin, gürültünün içinde mutsuzluklarını, içe kapamaklığını atar. Onları dinler, onların ezgisini söyler. Akıcı lirik deyişle.

"yüksekten bakamadım ağlayan sokaklara  
ki orada en sesli söylev ve insan  
tutarak gürültünün yürekli kanını  
ışıkız dünyamıza, sen yoksun inan" (s. 34)

Karadayı, sevi temasını, basit sevgi ve acı-durma duygusundan sıyrıp toplumsal bir öze oturtmuştur. Sevi şiirleri, kişisel tutkuların değil, yaşadığı toplumun havasını gösterir. "Aşkın belli bir çağdağı göründüğü ve açıklamıştı einskelligin daha karmaşık, daha zengin, daha ince ilişkilere doğru gelişmesini sağlayan toplumsal koşulları yansıtır. Aşkın nasıl dile geldiği, o toplumdaki kadınların eşitlik olusunu, evlilik kurumunun yapısını belirtir" (5). Karadayı, "Halime, Orta, Ya Da Ayla" şiirlerinde sevi temasını, toplumun, ca-

nın sorunlarıyla bütünlüğestirmiştir. Özellikle "Güllü Bacı" şiirinde, kadınların eşitsizliğini, dönemin ezdigi satılan bir "meta" durumuna getirdiği; halk kadın olan Güllü Bacı'nın çeşitli hane'lerdeki ezgisini, mutsuzluğun yansatır.

ve başka hane'lerde dilerim mutlu olsun  
her sabah kalkar kalkmaz "günaydın güllü  
bacı" (s. 13)

Karadayı, şiirlerinin içeriğine uygun kendi özgür bir dil kurmuştur. Açık şiirlerinde, soyutu somutlayan devingen, imgeleme yer ve, rir, "GECE" şiirinden aldığımız örnekte olduğu gibi. Teknik yönünden de başarılıdır. Dizelerin istifindeki ustalığı, şiirinin orgensel yapısında uyumu bir bütünlük sağlar.

Açık şiirlerinin yanında, oldukça kapali şiirler de vardır; *Unutmak Atları*'nda. Bu kapaklı, başta da aşkladığımız gibi, biçimsel yönünden şiirinin estetik yapısına bir etkinlik kazandırır da; bu tip şiirlerin anlamı hemen tadelimz, kolay kolay anlaşılmasız. Ne ki, "Makineleşmiş hayatı dinlenmeye bile izin verme, yen ağır basıncı, fazla düşünmeye, üzülmeye, konuların derinliğinde yeni gerçekler arama, ya vakit bırakmadıktan, fikir ürünleri gibi, sanat ürünleri de hemen tadıl ve anlaşılır olmak gibi bazı ekonomik nitelikleri kazanmak zorunda kalmıştır" (6). Bu koşullar içinde, okur, estetik kültürle istenilen düzeyde eğitilmiş olsa bile, hele az gelişmiş, sorunları karışık bir ülkenin okuryasa, kapalı deyişler, estetik incelikler üzerinde düşünmeye zaman bulamadığı gibi; yaşadığı sosyal-ekonominik bunalımlar içinde buna gerek de duymayacaktır. Günümüz edebiyatında, okurun kapalı şiir karşı ilgisizliğinin nedeni de budur. Bu nedenle, Karadayı, gerçekleri yansıtma hakanından açık şiirlerinde daha tutarlı ve başarılıdır.

Karadayı, şiirlerinde, yavaş, yumuşak ve fasiltili deyişlere de önem verir. Fakat bir yerde, "yazarlar için, gerçegin nasıl söyleleneceği önemlidir. Genellikle, gerçegin yavaş sesle söylendirilmesi duyarız. Bu sesi duyan kimse, yok, sultuk içinde yaşayan birisi, baba-bütün mutsuz olur" (7). Ozan, açık şiirlerinde, daha gür, gürültülü ve soluklu sese sahiptir.

Karadayı'nın, şiirlerindeki dünya görüşü, "humanist-toplumcu" bir anlayışı yansıtır. Fakat bir yerde, "yazarlar için, gerçegin nasıl söyleleneceği önemlidir. Genellikle, gerçegin yavaş sesle söylendirilmesi duyarız. Bu sesi duyan kimse, yok, sultuk içinde yaşayan birisi, baba-bütün mutsuz olur" (7). Ozan, açık şiirlerinde, daha gür, gürültülü ve soluklu sese sahiptir.

Şiirlerinde, halkı, (aydin-halk) bütünlüğünün içerisinde yansıtır. Zorlayıcı, özentili bir halkçalığı düşmemiştir.

*Unutmak Atları*, Karadayı'yi yeni aşamalarla götürecek umudunu veren bir yapıt.

(1) *Unutmak Atları*, şiirler, I, Kemal Karadayı, Yeditepe yayınları (1972). Ft: 5 TL.

(2) I. K. Karadayı, "İki Şiir Kitabı", Yelken, sayı: 160, s. 25, Haziran, 1970

(3) I. K. Karadayı, "Değirmenler", Güney, sayı: 60, s. 10, Eylül, 1972.

(4) (a. g. Güney)

(5) Ernst Fischer, "Sanatın Gerekliliği", s. 47.

(6) Cemil Sena, "Estetik, sanat ve güzellikin felsefesi", s. 163-164.

(7) B. Brecht, Cev. O. Suda, "Yeni Adımlar", Sayı: 1, s. 8.

# A. Sami Tepeciklioğlu ile konuşma

Konuşan : Atif Ozbilen

Geçen sayımızda IFSAK'IN GÜNEYLE İŞBİRLİĞİ üzerine bir duyurumuz vardı. Önce, yeni DERNEKLER KANUNU'na uyularak derneğin adının İ.F.A. (İSTANBUL FOTOĞRAF AMATÖRLERİ DERNEĞİ) olarak değiştiğini belirtmek isterim. Başkanları; Yüksek İnşaat Mühendisi sayın A. Sami Tepeciklioğlu ile yaptığım kısa konuşmayı aşağıda okurlarımı sunuyorum. Ülkemizde ve bütün dünyada — bir sanat kolu olarak — gelişen amatör fotoğraf ve filmciliğin, çoğu okurlarımızı da ilgilendireceğini sanıyorum. Bu konuda okurlarımızın çekiminden Güney'e ve (İ.F.A. Derneği — Rıhtım Cad. Kozluka Han Kat: 2, Daire, 15 — Karaköy/Istanbul) ile (Sami Tepeciklioğlu — P.K. 52 Pendik / İstanbul) adreslerine yazmalarını rica ediyoruz. (A. Özben)



Desen : Cafer Şahin

## İki Çiçekli Dal

Biri pembe biri al  
Yeryüzünde iki çeşit sevgi var  
Biri: Ölümlü olmayı kişiye unutturan  
Biri tam tersi:  
Ölümü bile gözle alıran!

Her ikisi de insana özgü  
İnsana vergi  
Her ikisi de Kutsal!

**halil kocagöz**

Bu, kırkuşa özgü bir aksaklı mı yoksa?

— Elbette Türkiye çapında yaygınlaşabilmemiz en büyük isteğimizdir. Henüz üye sayımız çok azdır. Kurulus tüzüğümüzde ancak İstanbul'da bu derneğin açılabileceği belirtildiğinden, başka illerimizde şubeler açabilmemiz simdiki halde söz konusu değildir. Ama, kuruluş amaçları bize uygun diğer fotoğraf dernekleriyle işbirliği yaparak bir federasyona doğru gitmemiz mümkündür.

— El ülkelerdeki bu tür derneklerin çalışmalarıyla ilgilenebiliyor musunuz?

— Evet. Dışardaki bu tür derneklerle, yazışma yoluyla bağlantı kuruyor ve birbirimize destek oluyor, onların çalışmalarından faydalananlar bunları üyelerimize aktarıyoruz. El ülkelerde açılan yıllık yarışmalara katılabileceğimiz bu işbirliği sonucu oluyor.

— Peki sizce, derneğinizin Güneyle işbirliğinden ne gibi olumlu sonuçlar sağlanabilir?

— Bizce, GÜNEY DERGİSİYLE İŞBİRLİĞİ YAPMAK, büyük bir kazançtır. Yukarıda sayımızın amaçların duyurulabılmasına bir başın desteği, bizce aranıp da bulunulamayan bir nimettir. Bu nedenle, fotoğraf ve sinema amatörlerine büyük bir yardım yapmış oluyorsunuz. Böylece, gelişmeleri makaleler halinde ve çalışmalarları fotoğraflarıyle birlikte okurlarına ve üyelerimize duyurulabileceğine olağanlığı doğacak. Öte yandan üye sayımızın artması sağlanmış olacaktır. Bu, yardımlarından dolayı GÜNEY DERGİSİ'ne sükranilarınızı sunmak isteriz.

— Peki sayın Tepeciklioğlu; her sayımızda, Güney'in belli bir sayfasında buluşmak üzere ben de sizlere teşekkür ederim.

— İ. F. A. Derneği'nin kuruluş amacını anlatır musunuz? Fotoğraf ve sinema amatörlerine sağladığı faydalara, olanaklar nelerdir?

— İ.F.A. Derneği'nin kuruluş amacını söyleyebiliriz: Amatör fotoğraf ve sinema meraklılarını bir çatı altında toplamak, bu iş ile bilimsel araştırmalar yapıp sonuçlar elde etmiş olan üyelerin çalışmalarını haftalık toplantılarında üyelerimize duyurmak ve göstermek. Otörite olan kişileri dernek merkezine davet ederek konferans vermelerini, konuya ilgili dökümanter film ve fotoğraflar gösterilmesini sağlamak. Geziler düzenleyerek üyelerin çekmiş oldukları fotoğraf ve filmlerin, toplantılarında birarada kritiqini yapmak. Yeni üye lerimize laboratuvar bilgisi vermek ve karanlık oda uygulaması yaptmak. Ülkemizde ve dış ülkelere düzenlenen yarışmalara katılımı, sağlamak; içerde ve dışarda sergiler açmak. Özellikle fotoğraf ve sinemacılarının ülkemizde daha çok sevilmesi için çaba harcamak.

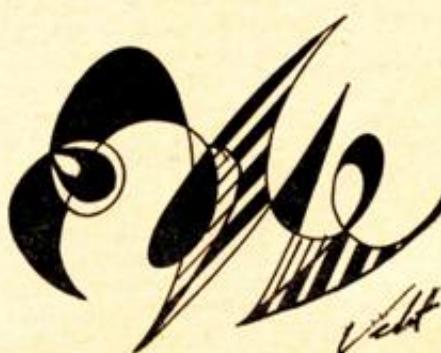
— Derneğiniz, bölgesel bir nitelik taşıyacağına, neden ülkemiz çapında adlandırılmıyor?

## oğluma ağıt

Güneş doğar, gözüm görmez  
Zaman ağlar Vedat diye  
Gözlerine uyku girmez  
Anan ağlar Vedat diye

Ciçek açar, kuşlar öter  
Yüreğimde diken biter  
Kokusu burnumda tüter  
Bu can ağlar Vedat diye

Senin yerin mezar değil  
Bu dert kalbe suğar değil  
Oğul! Yalnız dostlar değil  
Düşman ağlar Vedat diye



Desen: Vedat Oğuzcan

Tek elmamin yarısıydın  
O camına nasıl kiydın  
Genceciktin akılıydı  
Duyan ağlar Vedat diye

## ümít yaşar

Ucup gittin bir kuş gibi  
Beyninden vurulmuş gibi  
Bir felaket olmuş gibi  
Cihan ağlar Vedat diye

Canım eğерimden tasarr  
Ayağım ardından koşar  
Sensiz Ümit nasıl yaşar  
Her an ağlar Vedat diye

Kader bana attı pençe  
Dünyam oldu paramparça  
Düşüncükçe var olduqua  
Baba'n ağlar Vedat diye.

# DAĞLARCA'NIN KINALI KUZU AĞIDI

Muzaffer Uyguner

Uzunca bir süredir yeni bir kitabı okuyamadığımız Dağlarca, çeşitli dergilerde yayımlanan bazı şiirlerini **Kinalı Kuzu Ağacı** adlı bir kitapta topladı (1). Bu kitapta, Anadolu insanının alnyazısı üzerine yazılmış şiirlerin bulunduğu söylüyor. Diyebiliriz ki, bu Ağrı daha önceleri yayılmış bulunan **Aç Yazi** adlı kitabındaki şiirlerin bir devamıdır. Aradaki fark, Dağlarca'nın daha ustalasmış ve daha akla yaslanmasudur. Dağlarca, yüzlerce yıl uyandırılmış insanların alnyazısı üzerine eğilmiştir. Ona göre, "Koyun nice değişimmişse, / Kavak nice değişimmişse beklemesinde, / Saparı nice değişimmişse, / Once değişimmişse yalnızak". Dağlarca uygarlık solgununu getirmemiş olandan hesap sormaktadır. İşte "Kirk Bin Köye Karşı Uyanmak"lığı bu hesap sormanınlığıdır. Bir bilince ermenin gerektiği Lanceri içindedir Dağlarca. Köylünün uyandırılmış gerekliliği inancındadır. İnsan, kendi alnyazısını kendi düzeltir bir bakıma. "Harmanda" adlı şiirinde yer alan şu dizerelerde bunun izlerini bularız: "Sen u. yursan başlıklar da uyur", "Se- uyanırsan başlıklar da uyanır". Aynı şiirin daha sonraki bölümündeki şu dizereleri de bunlara hemer eklemeliyiz: "Tanrıdan mı diyor sun, değil değil / Billisin, verir her çalışana Tanrı / Yağmurdan mı diyorsun, değil değil / Sunar gök, alli yesilli uzaklıından suyu.

nu, kullanabilen kullanır". Dağlarca, bilincili bir çalışmanın alnyazısını değiştirmede büyük önemine değerini söyleyece; özellikle, bu şiirin bu iki alıntıyı yaptığımız dizerler arasındaki bölümündeki sözler bu, nu iyice kanıtlar. Obür şiirlerde de bu inancı bularuz. Dağlarca'nın Sözelisi "Kocagöz"lığı bu görüşü perçinler niteliktedir. Tanrıya açılan ellerin bir yandan da bütün gücüyle sapanın demirine yapışması gerektiğini söyley. Bu şiirin aranması nitelikinde bulunan ikiser dizerlik bölümülerinin üzerinde durmamışsam, "Kimin gözü büyük, eli büyük/Tutar büyük" üzerinde durulabilir. Bunlarda ve obürlerinde, gücü fazla olanın, ise sevkle sarılamın başarıya ulaşacağı gerçeğine degniildiği kanısındayız. "Aç Ova", "Kinalı Kuzu Ağacı" gibi şiirlerde, Anadolu'nun bugün, kü ağaçsızlığı, yesilşizliği, kıraklılığı ve açlığı saptanır.

Bu andığımız şiirler, bes bölümme ayrılmış kitabın "Kirk Bin Köye Karşı Uyanmak" adlı birinci bölümünden alınmıştır. Bundan sonraki bölüm "Ses" adımı taşımaktadır. Daha çok görüntülere yaslandığı görülen bu şiirlerde de Anadolu insanı ile görüntüleri şire sokulmuştur. Dağlarca, bu bölümdeki şiirlerde, bazı şiirlerinde yer alan sığlığı düşmemiş, şiirin şir yönünü ihmali etmemiştir. "Gözünü Satan" adını taşıyan üçüncü bölümde ise gazetelere yan-

## BÜYÜMELİSİN ÇOCUGUM

En çetin güzelliğe sunduğum sen  
yasamamın nedeni  
her gün bir değişim tazeligidende büyülüyorsun  
büyümelisin çocuğum.

Sabırhı kuşkulu Türkiye'min  
her karış toprağındı  
binlerce tohum  
çatlamış yagorsun özünden  
yalaza durur yeşil gözleri  
doğar aşığına gündüzlerimin  
sessiz bir geceden.

Sen aşık/tutku/büyük emeğim  
acıyan yaramıssız köyümde  
fabrikamda iş güçüm  
büyük solugunda yaşamak  
umudum/mutlulukum/güvencem  
bağım/zihnim kör doğuşuna inat  
b ü y ü m e l i s i n . . .

nurten celebioglu

Otogüs biletçileriyle gezerim geceleri  
Boynumda bir mavzer yarası  
Yüzüstü bırakmışlar yanباسımı.

Boğuldularda esrim kardeşim boğuldular  
Şimdi deniz kabuğu kemikleri  
Dip kıyılar yosun yerine tuttu kan  
Büyüdü suskuluk bir çığlık oldu.

Uyandırmayı sakın derin uykulardan  
Arayıp durmayı evini—barkını  
Sevinci, yalnızlığı yarınlı kaldı.

Bir ışık tutturdum hiç soluksuz  
Yaşayan ölülerle dolayorum geceleri  
İnci ve kan çiçekleri toplayorum  
Bir bir tıpanlayıp o kötü yürekleri.

Ne güzel köşe başında çeribaşının ortanca kızı  
Her gün yeni bir karanfil satar  
Alan kanatlanır, satan kanatlanır  
Vaktimiz dar...

Feriha AKTAN

siyan bazı gerçek olayların çevre, içinde insanların acı gerçekle, rine yet verilmisti konu olarak. Çocuklarına ekmek sağlamak için gözünü satmağa karar veren berber, doğuramayıp şehre tabutla taşınırken can veren Elif, aşıktan kıvrılan insanlar, hayvanlarla birlikte yaşanan günler gibi. Dağlarca, bu bölümdeki bazı şiirlerde halk şiirinden, özellikle manilerden yararlanılmıştır. "Kara Szada Sesler" adlı şiri bir örnek olarak anabiliriz burada.

Kitabın üçüncü bölümü "Ellerus" adlı taşır ve emekle ekmek arasındaki bağıntılara dönük şiirlerde ayrılmıştır. Köyden seyre giden nedenlerinden biri olarak alnan aşıklık burada şiirlerin özü olmuştur. Hayvanların bile otsuzluktan aç yaşadığı Anadolu ortamından alınan kesitlerle geliştiriliş şiirler. Bir de Almanya'ya dönen göçün topıumsal ve daha çok ekonomik yönü üzerinde durulur. Göçlerin yüklenenlerin üzerindeki ağır yükü, "Ekmeğe Giden"deki şu dizerelerile dile getirilir:

Yavuklum erim gider, gelinim dumum gider, / Leylekler çırıslıken mayileyin gök boyu / Yellerde uça uça, kimah tütüm gider / Dil emeler aldmazlar neyesem, / Karanlık türkülerden bir büyük bölüm gider.

Kitabın son bölüm "Aynak" adını taşırl. Su ve susuzluk konusunun işlendiğini görüyoruz bu bölümde. Bunun yanında, başka konularda bulunmaktadır elbette.

Yazımızın başında, bu kitabın, **Aç Yazi**'nın bir devam olduğunu belirtmişlik. Gerçekten de böyle bir durum, Anadolu'nun kıraklılığı, yağmursuzluktan ileri gelen tam bağımlılığı ve yüzeyillardarın kimsizlikten verimsiz duruma gelen toprakın insanları ve bunun yanında hayvanlar, besleyememe, si, ormansızlık ve susuzluk açık

nedeniyle başlayan göçler, bütün bunların yanında insanın sanatsız ve insanlığa dönük olan büyük yüreği. Dağlarca, Anadolunun yanması, Anadolu'ya uygurlığının götürülmesi inancındadır. Uzun yılın ihmalleri sonunda ortaya çıkan bu durumun nasıl giderileceğini üzerinde pek durulmuştur bu şiirlerde. Dağlarca'nın şiirlerin birer saptama olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, saptamadan ileri giden bir yanı, Dağlarca'nın duyarlılığını ve bunun yanında yer alan aklıdır.

Dağlarca, bu kitabındaki bazı şiirlerinde halk şiri biçimlerini ve deyişini uygulamıştır. Kitap, bütünüyle okundugunda, bu bakımından ses değişiklikleri ile devam eder bir nitelik göstermektedir. Buntarın yanında, kendine has şiir mekanlığı kurulan şiirlerin de geniş bir yer tuttuğu söyleyebilir.

**Kinalı Kuzu Ağacı**, diyebiliriz ki, Anadolu insanı ve hayvanlarının içinde bulunduğu durumlarına yakılan bir açıktır. İnsanın hayvanların alnyazısının ortaklığını degniildiği de denilebilir. Kitapta, Türk şiirinin bazı güzel örneklerine rastladığımızı söyleyebiliriz. Kitap, Anadolu'ya dönük gerçek şiirlerimizin yeni bir ürünüdür bize göre.

(1) Fazıl Hüsnü Dağlarca, **Kinalı Kuzu Ağacı**, şiirler, Cem Yayınevi, İst. 1972, 84 s., 7,5 TL.

## AYIŞİĞİ

Şiirler

Omer Faruk Toprak  
Yeditepe Yayınları

7,5 TL.

# Güneyden GÜNEY'e Mektup

## Celâl Çumralı

Dostum Özilen,

Adana'dan, ozan dostumuz Aysın Uğur Kezer'le Mersin'e, benimle görüşmek üzere gelişinden duydugum sevincin etkisini yaşıyorum hâlâ. Sanat söyleşilerinize doyamadım. Sanatçının yarattıklarına içenlikle inanması, gerçeklerin yaşanması; konularında beliren karşılıklı görüşlerimiz, beni öylesine sardı ki aradan günler geçmesine karşın dönüp dolasıp bu sorun üstüne düşünmekten alamıyorum kendimi.

Sanat yapısındaki gerçeğin, yaşamındaki gerçeğin ayrıntısız benzeri olması önemli değil. Eşit değer tasimatları bile bizi sanat gerçeği ile

karşı karşıya getirmez. Mahkeme tutanaklarına geçirilmiş bir olayı olduğu gibi sanat yapıtına aktarsanız gene de sanat gerçeğini bulmuş sa-ylamazsınız. Yaşam'la Sanat'in Evrenleri / Yasaları değişik türde olduğu içindir ki, sanat yapıtındaki gerçeğin öğeleri bambaşka nitelikler gösterir. Çünkü oluştukları ortamın özelliklerini ayırdır. Sanatçıya kişilik, üstünlük, ayrıca, ikon veren de bu ince değişim değil midir?

Bir yargı, tutanaklardaki gerçeğe yabançı düşüğü için tutanak sanat yapıtı olamıyor. O, gerçeği kendisi yaratmamıştır. Ama sanatçı, da durum tersinedir. Sanatçı yapısındaki gerçeği kendi yaratır, onun için de yabançı düşmez.

## Prof. Pierre Demargne'i Üğurlarken...

### Kemal Özbayı

Başlık tutarı değil. Başka lâflar aramamıştım. Ya da, bize var mı bilmem, başlık atmayı iş edinenlere danışmamışdım. Neyse...

Louvre müzesi konservatörü Prof. Devambez'le Prof. Pierre Demargne'nin beraberinde "Kaş" ilçesine yolculuguunu unutmadım gitti. Bilmem ne savaşından kalma cemse bozuntusu bir kamyonun sırtında nasıl inmişiz Akdeniz'e bir geceyarısı. "Küçük hayvancıklar uyutmuyor bizi-leri" deyişleri dostlarımın bitürlü aklundan çıkmıyor. Fiziksel güçlerini bilemem ama neydi o saldırular Yarabbi! Binlerce bit, pire, tahtakurusu...

Aradan yıllar geçti.

Xanthos kazıları üzerine ciltlerle kitap yayınladı Prof. Demargne.

Yaşa benden bir hayli ilerde bilgin dosyamın öğrenme çabası kara kara düğündürdü beni. Oysa bütün ömrümce öğrenci kalmışdım. Akdeniz ve Ege gezilerimiz hazırların en yencesini verdi bana. Neydi o konuşmalar, taşların dilinden bu kadarını nasıl anlaşmış insaoğlu.

Üç eski dost, Prof. Pierre Demargne, Prof. Emmanuel Laroche ve bu satırların yazarı, Bayan Demargne kocasına eşlik etti. "Haza hanım" sözcükleriyle ni-telenir en iyisinden. Bilimsel güçleri bir yana büyük ruhlu kişilerdi yol arkadaşları. Eskiler "Bir edibî kâmilî göründükte tıflı mektep ol" derlermiş. Ben şaşırılmışım, ne oldum bileyordum. Gezilerine beni de almalarını neyle, nasıl karşılayım. düşünemiyorum. Sağ olsunlar.

1903'te Aix—En—Provence'ta doğmuş Pierre Demargne, Sorbonne Üniversitesi'nde klâsik arkeoloji profesörü. Paris Üniversitesi Sanat ve Arkeoloji Enstitüsü direktörü C.N.R.S. te antik mimari bölüm müdürü. Alman arkeoloji Enstitüsü daimi üyesi. Lejyon donör almış. Şimdiye de-

Fransız Akademisi üyesi seçilmiş.

1927'den sonra Girît'te Mallia kazılarını yönetmiş. Bu çalışmalarını eserleriyle anıtlardan. Helen öncesi Girît'e eski Girît uygarlıklarına üzerine olan çalışmaları büyük yankılar uyandıran Prof. Pierre Demargne'ı Xanthos kazılarında, Türkiye'de selâmıyoruz 1950'lere, Nereid anıtları, anıt-mezarlar, diki—taşları araştırma konuları oluyor profesörün.

Parmak basıyor bir noktaya, Anadoluda yerli bir uygarlık vardır önceleri, köklü. Sonraları güdümlü bir şekilde Hellenleştirilmiştir bu uygarlık. İşe başlama bu varsayımdan oluyor. 1963'te Sekizinci Uluslar Arası Klâsik Arkeoloji Kongresi Paris'te bu yönden dünya kamu oyuna sunuluyor. Günümüzde artık söz götürmez bir gerçek var. Anadol, yerli, anadolu inşanının mali olan, köklü bir uygarlığın olduğunu.

Kronos emca yavrularını yemekte.

Yurdumuza tutkuyla bağlı bu büyük insanın emekli oluşu nedeniyle aramızdan sessizce ayrılmış fena etkiliyor adamı.

Xanthos'ta "Ben de sizin gibi yakında emekli olacağım." diye bekçi Ahmet'in iki damla göz yanında Türkiye'mizin değerli ilim adamı Prof. Demargne'ye veda mesajını buldum.

Prof. Emmanuel Laroche arkadaşımla Yeşilköy'de Prof. Pierre Demargne'yi ve saygı eşi ugurlarken müzeci dostlarımın kulakları çınladı mı, bileyem..

Ben kulaklarına kadar kizardım.

Neredeydiniz a dostlar!..



Sol dan : Kemal Özbayı, Prof. Pierre Demargne, Prof. Emmanuel Laroche

## AKŞAMIN BAYRAĞI

Akşam büçüyor gökte bir çingene bayrağı al turuncu mor sarı renkler bir arada ülkesiz bir kır乱 bakarak avunduğu her ulustan binlerce çingene toplasa da

büyüterek kanlı başaklı kavgalarını yapsa da onlardan bir savaşın silmesi bayrağını asacağı bir direk buسا da boş gider sevinci uzun sürmez dalgalanması

Sedat UMRAN

Olçü bu olunca diyecegiz ki, sanatçı, yapısında varetmek istediği gerçeğe uzak düştükçe, yanbaci kaldıkça, yapısındaki hava kupkuru olmaktadır, sağlık hemen gözde çarpacaktır, bir yanlık, bir hamlek sırtacaktır soğuk soğuk var etmek istediği gerçeğe uzak düştükçe, yanbaci kalmak nedir? Kesin biçimde yanıtlamak güçtür, verdığım örneğin doyurucu payını yad, siyamayız ama, sorumuzun inandırıcı karşılığını yapımı kendisi yansıtır, kuşkusuz.

Kendimi ortaya sürürek konuyu açmak istiyorum. Dün gece balkondan uzun süre dışarıya baktım, söylemek istediklerim bu tümde gizlidir dostum: Balkondan baktım diyorum, Dişarı'ya baktım diyorum, balkon'dan dışarı'ya baktım'la, sanat yapısında vermek istediğimiz gerçeği yaratılabılır mıyız? Sanmıyorum. Nedeni aşıktır. Bak nasıl:

... denizden doğan ay, gökte büyüyor, yürüyerek usul usul. Sularda titreten ışık çizgisi de uzuyordu böylece. Limanın yüzme havuzunda yarış kayıkları, balıkçı motorları iskelelerine yanaşmışlar, yan yana, uykuya dalmak üzereydiler... Güneşten önce uyanacakları için sessizlige bürünmüşlerdi, ne var ki motorlar, dan birinde üstüste, Heryerkaranlık çalınıyor, du. Niçin hep bu şarkı dinlemek istenirdi? Motorun içinde kaç kişiydiler? İçiyorlar mıydı? Balıkta döndüklerinde genellikle kafaları tütsülemek isteyecikleri söylenilibiliirdi, ama bu seslerin / gölgelerin ötesinde olsa biterler neydi? Diştan görünüşleri insaşa bağlantısı yönünden gerçeği yansıtıyor muydu? Ya da yansımak için yeterli miydi? Ne gezer! Bahkęları tanımiyordum. Yaşam savagalarını bilmiyor, dum.

Gidiş/dönişlerini izliyordum uzaktan, uzaktan. İç gerçeklerine, yaşamlarını inebilmek için dışardan baktmak yeter miydi? Bir ökü, bir resim, ya da bir şiir için yeter miydi? Düğün, ce / Duyu gücünüz nice güçlü olursa olsun "Fakir Üsküdar'ın" gerçeğini verebilmek için "Cihangir'in" Bakmak yetmezdi. Aci duyarak sezdim iki gerçek çarpı yüzüme, tuzlu rüz, gâria, utandım ve mirildandım:

Birinci gerçek: Dışında yaşayanların gerçeğini tanımak. İkinci: Sanatın gerçeğini yaratmak. Sonuç su oluyor: Yaşamın gerçeğinden sonra sanatın gerçeği geliyor. Birinci gerçeği tanımadan, içsel anlamda yaşamadan, ikinci gerçek sanat yapısında yaratılmıyor. Başarılı iki örnek anımsıyalım: Salt Faik ve Halikarnas Balıkçısı. Bu iki büyük sanatçının yapışlarının gerçeğin diriliği, tazeligi, sıcaklığı, geçmeliği nereden geliyor? Bence başarilarının gizli, bu iki gerçek arasında vazgeçilmez bağlantı kurabilmelerinde bulabiliriz.

Söyleşimizin, Aysın Uğur Kezer'in şiirine ilişkin bölümünü, gelecek mektubumda, özetli, yerek hetteceğim ..

Sana ve güney'li dostlarımıza özlem dolu sevgiler...

# SENDE Mİ "ARKADAŞ, IM ?

## Oğuz Tümbaş

Ne zor bir dostun, bir arkadaşın ölümünü kabullenmek,  
ölmüşün alısmak.. Nicé gerçek de olsa zor iste.

Bir genç ozan oldu Mayıs başlarında! Soylu, dürüst, ince,  
duyarlı bir genç ozan: Arkadaş Zekai Özger! Yirmibeşinde bir  
delikanlı; bir içten, bir temiz dost..

Duyunca inanamadım ben de. Tabutunu taşıırken, meza-  
rına indirirken, toprağını atarken, duşunu ederken... Gene de  
inanamadım. Yirmibeşinde yaşama, umuda, seviye, doğaya doy-  
madan ölmemeliydi oysa. Gencevik, taptaze alvermemeliydi  
toplak. Ama ne desek boş, ne söylesek geçersiz. Doğa kuralına,  
doğa yasasına bir kez daha boyun eğeceğiz çaresiz.

Oysa daha dün gibi taze anılarımız, sıcak. Güleç yüzü,  
içtenlik dolu bakışları, kendine özgü havası, sesiley yakınımda  
duyuyorum onu.

Altımsıdekorun bir sonbaharında Şevket Apalak tanıştı-  
misti. Cabucak dost olan, işildanın insancıl bir kişiliği vardı.  
İnsandı.

Dikmen'de oturuyordum, o zaman. Bekârhanemize gelir-  
lerdi bazı bazı: Şevket Apalak, Sina Akyol, Sabahattin Cetin,  
Yaşar Durak, Zülfikar Sezen, Aydin Karasüleymanoğlu, Ismail  
Yılmaz, Yasin, Sadun ve Arkadaş Özger.. Şirler okurları;  
tartışındı, söyleşirdi; güncel yaşamdan, olaylardan, seviden..

Bir akşam —sanırım Ocak 1970 sıralarıydı— Bilgin Adalı  
ve İzzet Göldell ile birlikte gelmişlerdi bize. Balık kızmıştılar-  
dı, içmişlik. Ve yirmikinci yaşı gününü birde kutlamıştık. Şar-  
kalar söylemişti duyarlı, içli, kendine özgü güzel sesiley. En  
çoğ da "aşık bırak pencereni" şarkısını söyleştirdik. O gün de  
cenaze namazı kılınırken Hacibayram'da, uzaklardan bu şarkı  
duyuluyordu; gülümserdi acı acı Şevket, Sina ve Nazifle..

Gene 1970'in bir bahar gününde Halkevinde oturmuş, ko-  
nuşmuş, tartışmış, şirler okumuş ve sonra Erdal Ceyhan, Ya-  
şar, Sina, Zülfikar ve Arkadaş'a Güven Park'ta söylemiş, sa-  
bahın dördüncüne dek gezmis ve içmişlik, şirimiz ve şarkımız  
birlik..

Tükük öğrenimini bitirmiş. TRT'de görevde başlamış, du-  
nenini kuruyordu artık. Anası, babası, kardeşleriyle birlikte  
mutlu bir yaşam süreceklerdi. Ama olmadı işte. Hiç aklı gel-  
mediğ bir zamanda gidişverdi sessizce. Daha doymadan yaşa-  
mır, seviye, umuda, doğaya ve de şirlere...

Evet Arkadaşım, evet kardeşim seni hep sevgiyle, içten-  
likle anacağız, yaşayacağız dostlara. Şirlerin dergilerde kaldı;  
Soyut'tan, Dost'tan, Yordam'dan, Papirus'tan ve başka dergi-  
lerden duyarlı şirlərini bu kez daha bir özenle, daha bir ya-  
sayarak okuyacağız.

Toprağın bol olsun kardeşim, sevgili arkadaşım..

### A K M U Ş T U (\*)

katran karası sulardan topluyorum günsüygüm  
bir birikim usa dönük /  
bir çoğullanma acunsal ve diri  
sevi bir yerde hiç önemli değil  
kuşkunun atları üstüme üstüme geliyor  
ve yaşamak bu çığın çağda bir yük

elimin tersiyle itiyorum bunca hüzünü  
solgun bir yüz çiziyorum gökyüzüne /  
bir kız eli gibi dolasıyor esrikliğim damarlarında  
duyuyorum akça günlerin bitiminde / soluk alıhgımı  
her gözeme bir başka yankı  
dolar düşlerimin açık penceresinden / gözbebeklerime  
gümüş gibi bir muştu / ak ve sonrasız

Sahinkaya DİL

### KÖSEMDEN :

## Şiir Üstüne Bir Konuşma

Mehmet Salihoglu

Şiir denilen güzele gönülü kapıtralı otuz yıl aşkin  
bir zaman olmuş. Lisenin ilk yıllarındaydı. Kendimde  
kalan ilk şiir karalamalarına başlamıştım. Fuzuli, Yah-  
ya Kemal, Ahmet Haşim o yıllarda taptığım ozanları.  
Orhan Veli akımı ile tanıaklıdım, 1950'lere rastlar. Sü-  
rekli yayın hayatına çıkışım ise, Türk Dili Dergisinin  
çıkmasına başlamasıyle, yani 1951'de başlar. Demek ki,  
22-23 yıldır dergilerde, gazetelerde görülen bir ozan,  
bir yazarım.

Türk Edebiyatçıları için yayımlanan sözlüklerde bet-  
den: "Günümüz şairlerinden" diyerek söz edilir. Basılı-  
ğı 4 şiir kitabı, 3 tane de Deneme ve inceleme kitabı  
vardır. Ne var ki, Ataç ustamın 1952'lerde iki üç şirimi  
övmek için bana yazmış olduğu özel bir mektubun, söy-  
lediği üç beş tatlı sözün dışında şiir alanında bugüne  
dek kazandığım bir ödül olmamıştır da; yazar olarak,  
deneme yazarı olarak 1955 yılından beri 4 ayrı birincilik  
ve başarı ödülü kazanmış bulunmaktayım. Bunlardan ilki  
1955'de Türk Dil Kurumu'na öztürkçenin savunulması  
konusunda açılan bir deneme yarışmasında kazandığım  
birincilik ödülü. Son üç de, 1970-71 T.R.T. Bilim, Kültür  
ve Sanat Ödülleri yarışmasında üç ayrı denememle  
kazandığım başarı odulleri.

Bu sonucu, şairlerinin sayısı yazarlarının kendi  
çok yüksek olan bir ülke olumumuza vermek yanlış olmaz sa-  
nırı. Şiirde rakipler çok olunca, öne çıkmak, başarı  
kazanmak demek ki, kolay olmuyormuş.

Diyebilirim ki ilk kez, otuz yıllık bir şiir içisi olarak  
seçkin bir kurum ve kurulca odulleri bulunuşuyorum.  
Bu benim için mutluluktur. Hele, Ceyhun Atuf Kansu,  
Cahit Külebi, Sabahattin Teoman ve Muzaffer Uyguner  
 gibi, ömrlerini Türk şiirine, çağdaş Türk Edebiyatına  
vermiş, beğenilerine güvendiğim, değerli sanatçı ve eleştiri-  
cilerden oluşan bir Kurulcu bir şirimin Mayıs ayının  
beğenilen, seçilen şirleri arasında oy birliğiyle yer ala-  
bilesi, sevincimi büsbütün artırmaktadır.

Türk Dilinde çıkan bir yazımında: "Şihsiz kalmak  
bir felakettir" demiştim. Yalnız şiir yazan değil, şiir  
üstüne eleştirileri, denemeleri, de olan bir kimse olarak,  
eveş, şırsız, sanatsız kalmak bir felakettir diyorum. Ve  
içenlikle buna inanıyorum. Herkes için yazmak gereklili-  
ğel elbet. Bu apayrı bir iş. Ama şiir sevmeyen, şiir  
okumayan, gişeden hoşlanmayan kimselere, başka bir  
özürleri yoksa, Şekspir'in Venedik Taciri adındaki oyu-  
nunda, müzikiden hoşlanmayanlar için söylemeklerini  
söylemeye yetinceğim..

Sanat Severler Kulübü'nün değerli Sanat Kolu Baş-  
kanı Rükzat Günaysu, bana yazdığı mektupda, "Şiri-  
niz için söylemek istediklerinizi yazılı olarak derneğimi-  
ze gönderirseniz.." diyor. Şirimi için söz söylemek bana  
düşmez. Ben bir şiir arayıcısı, bir şiir içisiyim. Onu bul-  
duğumu sandıkça yarınlarım, bundan oteki artık okurlar-  
ındır, sizlerindir. Size su kadarını söyleyeyim ki, TU-  
TANAK'ı benim yaşamımın ana temalarının bir tutan-  
ğı olarak kabul edebilirsiniz. Sevi, ülkü, dostluk, şiir ve  
ölüm korkusu benim yaşamımın temel öğeleridirler. Ve  
şir, yaşamımda en az resmi görevlerim kadar ciddiye  
aldığım kutsal bir uğraşı olmuştur. TUTANAK'ta:

Nelerini ne için verirsen ver  
Şir için her ne versen az gelir  
Umutunu, yaşamını yele versen de  
Ölessey.

Deyişim de bundandır.

NOT: Salihoglu bu konuşmayı, TUTANAK adlı şirinin An-  
kara Sanat Severler Kulübü'nce Mayıs ayının şiri olarak se-

# GÜNLÜK



## Ercüment Uçarı

26.4.1973

Burhan Günel'in Yeni Ortam'daki "Kitap notlarından" adlı yazısının ikincisi yayınlandı bugün. Burhan Günel'in bu yazılarını çok seviyorum. Kisılığın bir yana, Burhan Günel yazısına sevgisini, insan oluşunu, en başta da bütün açılılığıyla yürügini, simsiyah yüreğini koyan adam. Babıhlı'de bu yüzden seviliyor Burhan Günel en başta.

4.5.1973

Her yazar ya da yazar olduğunu zanneden kişi günde besyüz kelime yazmalıdır. Bu kelimeler onun kurtuluşu olacak, günün sancılardan, acılarından, mutsuzlukından sıyrıacak, bir kişiye. Kimseye benzemeyen garip belki de deli bir adam olmanın mutluluğunu tadarken belki de kişiyi bir yönünde mutsuzluğa sürülecektir kelimeler. Bir şeyi ya da bir çok şeyi bireen anlamamanın mutsuzluğuna, ters düşmeye.

8.5.1973

İnsanın kendini sevmemesi, kendisine karşı çıkması, kendisine saygı duymaması önemli. Küfür etmesi de önemli. İyi bir yazar belki de böyle yetişiyor.

11.5.1973

Milliyet gazetesinin bugünkü sanat dergisini okuyorum. Sait Faik'e ayrılmış aşağı yukarı. Sait Faik ölü on dokuz yıl olmuş tamamı tama- mina. Sait Faik'i anımsıyorum. Silik Sait Faik belliğinde, anılarımında. Buna rağmen yaşadığı yıllarda İstanbul'un bir çok semtinde rastladığım ona sokaklar boyu. Bir dostluk, bir arkadaşlık yoktu aramızda. Ben o zamanlar tabiri caizse tıfldım. Söyle söyle sadece üç beş konuşmamız olsun Sait Faik'e. Zaten ben kimseye sokulmadım o çağlarda, insanlardan kaçardım, her gün bir başka kaza fışkıtm platonik olarak. Bazen Sait Faik'in arasında uğradığı, içtiği, sırası yerdeki edebiyatçılar birliği lokaline bende uğradım. Sait Faik'i içeren göründüm üç, beş kelime belki de konusurdum. Her zaman öfkeliydi Sait, kimse ne zaman, nerde küfredeceğini mümkün değil kimse bileyemezdi. Bu yüzden onun hikâyelerini delice sevmeme rağmen, ondan korkar, çekinirdim. Bir kere de, bir konferans için gittigim mimarlar kulübünde Atılı İhan'la konuşurken görmüştüm onu. Konferans ha başlıdı, ha baslayacak diye bekliyordum. Kimseler yoktu oğlumuzden başka lokalde. Sait Faik bir araya geldi. Konferansın yapılmayacağını söyledi bana. Bir müddet konuşduk onuna. Onu sık sık Beyoğlu'nda gördüm. Naim Tirali'nın çarlığı: Yenilik dergisinin matbaasında da gördüm onu. O zamanlar Yenilik yazarları arasında şiir kitabı yayınlanacaktı. Anılar ne güzel sey, insanı nasıl da sürüklüyor ötelere, berilere, kesik kesik anılar zinciri bile değil, belki anıtlıklarını ama yaşantısı var hâlde içinde. Sanat dergisi içindeki yazılar arasında Aziz Nesin'in yazısını çok sevdim. Ne kadar da güzel anlatıyor Sait Faik'i bütün yönleriyle. Kavgaşıyla, sevmesile, küfrüyle, mutluluğu, mutsuzluğuyla. Yarın için edebiyat tarihine katılaçık çok iyi bir belge nitelğini de taşıyor hem Aziz Nesin'in yazısı.

19.5.1973

Mübeccel Izmirli, Çengelköy'deki evinde arkadaşlara ziyafet vermeye karar vermiş, bu ziyyafete beni de davet etti. Ziyafete davet edilenlerden bir kısmı evvelde kararlaştırılmıştı. Üzeri, Nahit Eruç, Burhan Günel, Ahmet Köksal, Tevfik Akdağ, Mahmut Makal'la Kadıköy'deki merkez kırathanesinde buluştu. Bir dolmuşla Üsküdar'a, oradan da bir dolmuşla Çengelköy'e gittik. Bir tepeyen üzerindeydi Mübeccel'in oturduğu ev. Mübeccel bizi içtenlikle ta sokaklarda karşıladı. Birinden evvel de Atif Ozbilgen ile, Halim Uğurlu gelmişler. Mübeccel, birinden oturduğu evin biraz üstünde bulunan A. yazma'yı gezdi. Su içtim Ayzam'a dan. Sonra daha yüksek bir tepeye çıktı. Manzara nefis mi nefis. Boğaz köprüsünün bütün demirler, gözler önünde. Çiçek topladım tepeden. Rengarenk çiçekler. Maç dinlemek istiyordum arkadaşlar bırakmadılar Mübeccel'in evinde radyodan. Once cin'e karşık vermut içti. Bu arada edebiyat üzerine konuşuyorduk. Atif Ozbilgen Almanya'dan gelen bir mektubu okudu Almanya'dan bir arkadaşının Muzaffer Buyruk'u hakkında Gündükümün son tümcesini. Bu konuda Atif'a dedim ki, anlaşılan Fetih Savasçı Muzaffer Buyruk'un yazısını okumamış Soyut'ta ki, yoksa severdi kinayaçğı

yerde tümeci. Oturduk masaya, içkiye devam ettik. Mübeccel'in nefis yemek ve mezeleryle. Ben bir buçuk sile şarap içtim. Kapı çalındı. Zühtü Bayar geldi. Edebiyat söyleşilerimizde, ha bir hararetlendi, güzelesti. Sonra Behzat Ay geldi bir arkadaşıyla. Kendi getirdiği Yeni Raki'dan içti, bana dokunuyor kulüp deyip. Söyleşilerimiz Behzat Ay'ın gelmesiyle renklenmedi. Sonra biz Behzat Ay'ı ve arkadaşını bir rakkap Çengelköy'den bir minibüse doluşarak Üsküdar'a girdik. Üsküdar'dan da bir vassaya atlayıp Kadıköy'de indik. Kadıköy'de arkadaşlardan ayrıldı eve bir gazete alıp dönmek dileğiyle karşısından karşıya geçerken, bir otomobil gelip çarptı bana. Yere düştüm. Elimi topladığım çiçekler dört bir yana dağıldı. Soför geldi yanına, farların bulunduğu yerden çarpısaydım size dedi. Ölmüşünüz simdi. Oramızı ram cızılmış, siyrişmiş, yarılmıştı. Yaralarım daha sıcaktı. Hiç bir şey duymuyordum. Başma biriken halıtan, bana çarpan arabanın numarasını almak için bir kalemler istedim. Hiç biri cebine davranışın kalemini bile vermek istemedi bana. Dokundu bana bu davranış. Iskeleye gittim, gazete aldım. Eve döndüm. Her tarafım yara bere içinde, çürük. Sızmıyor, ağrıyor tüm vücutum, bu günluğun yaparken sıcağı sıcağına.

Unutmuşum aramızda Mehmet Bayrak vardı. O dinamik eleştirmen.

## TANIDIĞIM NAZIM HİKMET

### Fikret Ürgüp

Bir devdi... Mavi gözleriyle çocuk. Yumruklarıyla erkek. Aklıyla duygularıyla, yürekyle sahibi insan örnek; insanlık antılarından biriydi. İnsanlık kavramının en ileri dorugu, daydı. Sanatçıydı...

Sanatçı, şiir düşünün, şiir düşünmeyi tek kaygı edinen kişidir. Yazmasa, çizmese, sesler yaratmaya bile; eğer şiir düşünüyor, şiir tasarlıyorsa o kişi tasçılaşa sanatçıdır. Ve, şiir düşününenler birbirickiş karışışlarında, bitek sözlerinden ve davranışlarından birbirlerini anlaşıyorlar. Dünyaları zenginleştir.

Nazım Hikmet bir devdi...

Nazım; insanları, toplumu, çevresini ve onun cikmazlarını; insan kaderini; herseyleri şiir duygusuyla, şiir zekasıyla görüp anlayan ve sesini şiir aracılığıyla dünyaya yayan büyük şairdi... Homerous'un torunlarından, yüce ölçülerde insan örnek!

Onu ilkten, Kadıköy vapurunda göstermişlerdi.

O zamanlar son vapur 1145'teydi.

Şehir Tiyatrosu'nda, onun, KAFATASI oyuna gitmemistim. Vapurda gösterdiler. İSTE NAZIM HİKMET. DEDİLER... Dımdık, alnı yukarıda, kıvrıçık saçlı, mavi gözlerinden sıcak bir aydınışık yayılan güzel insan. Tertemizlik akyordu her davranışından. Aralarına almışlardı onu dostları, ahabipleri, sairler, yazarlar, gazeteciler ve sanatseverler. Şiirden, sanattan, politikadan uluota konuşuyorlardı... Nazım su suyordu ve diniyordu... Büyük bir ilgiyle; küçümsemeden, kırımdan, şarşımdan diniyordu. İnsanlara saygıları vardı. Bana öyle gelmişti. Cünkü, belli ki kendine saygıları vardı öncelikle... Konuşulanları dinlerken! Mavi gözleri çocuklar gibi temiz ve ıslık, dudakları güllerlerdi.

Vapura girerken yorgun gibiydi. Onlarının arasına karışınca dıpdırı olmuştu. İnsanlık流逝 içinde kendini eritmisti. Heryerde, herseyde herkesle beraber...

Bedava değildi BÜYÜK SAIR olarak yaşamak! Ama, bunu o'na ödetti insan kaderi. Hem de nasıl!

1953'de "siyati" olsun. Bana getirdiler. (O zamanlar romatizmalarla uğraşırdım.) Basıladım işgeler yapmayı. Nazıma. İyileştirdim. Bakımıyeme ilk gelişini hiç unutmadım. Orası ga sağlam gibiydi! Oylesine büyütüldü.

1145 vapurunu anlattım. Hosuna gitti. Büttün şiirlerini kendi elinde yazmıştım. İlgilendi. Ben de o şıralar hikâyeyi yazmayı deniyordum. Verdim. Başka bir gelişinde: "Bizim hatun'a okuduk hepini." dedi. "O da anlar edebiyatın. Çok iyi yazabilirsın, doktor; çok seyler var yazacağın.. Ama, dedik ki bizim hatunlar: "Doktor, Asya'da fil avlıyabilir; ama, kalkmış, ıgnenin deliğinden ipit geçti."

Büyük şair'in bu sözü iste yapıcı ve yaptırıcı bir eleştiri örnekıyordu. Ne demek istediğimi anladım; ve o zamandıdan su güne, asıl ne demek istiyorsam, onu yazdım; hikâyelerimde, eleştirmelerimde ve şiirimde onun bu sözünün izi kaldı. Unutulmaz bir karsılaşmadır bu...

O zamanlar bilmediğim yazılarını, mektuplarını simdi okuyorum da, ne demek istediğimi, nasiş meram anlatlığını daha iyi anlıyorum..

Büyük Şiir'in yaşıyor...

Cocuk ulu bir yerde...

Hem bursa, yüzdeyüz TURK; hem de, her yerli, dünyalı, büyük bir DEV!

Ne kadar övünsek yeridir.. Bir gerçek insan örneği yaşamıştı yeryüzünde.. Kaynacı gitti.. Yaban ellerde öldü.. Ne kötü!

Bana her gelişini dört gözle beklerdim. Siyasetini örtüne 20 santimetreküp ilâc karışımı yapmak acı vericiydi. Acı vermeden yapam. İyileşti. Ve sonra.. gitti! Koskoca NAZIM HİKMET!

Tam gitti...

Eksik kaldık hepimiz.. Ne yapalı.. Onu anmak içinden geldi.

# SENDE Mİ "ARKADAŞ, IM ?

## Oğuz Tümbaş

Ne zor bir dostun, bir arkadaşın ölümünü kabullenmek, ölümüne alısmak.. Nicé gerçek de olsa zor işte.

Bir genç ozan öldü mayıs başlarında! Soylu, dürüst, ince, duyarlı bir genç ozan: Arkadaş Zekai Özger! Yirmibeşinde bir delikanlı; bir içten, bir temiz dost...

Duyuncu inanamadım ben de. Tabutunu taşıırken, mezarına indirirken, toprağını atarken, duasını ederken... Gene de inanamadım. Yirmibeşinde yaşama, umuda, seviye, doğaya doymadan ölmemeliydi oysa. Gencevik, taptaze alvermemellydi toprak. Ama ne desek bos, ne söylesek geçersiz. Doğa kuralına, doğa yasasına bir kez daha boyun eğeceğiz çaresiz.

Oysa dahs dün gibi taze anılarımız, sıcak. Güleç yürü, içtenlik dolu hâkıları, kendine özgü havası, sesyle yakımımda duyuyorum onu.

Altımsıdokuzun bir sonbaharında Şevket Apalak tanıttırmıştı. Çabucak dost olan, işsizden insancıl bir kişiliği vardı. Isındık.

Dikmen'de oturuyordum, o zaman. Bekârhanemize gelir, ierde bazi bazi: Şevket Apalak, Sina Akyol, Sabahattin Çetin, Yaşar Durak, Zülfikar Sezen, Aydın Karasileymanoğlu, İsmail Yılmaz, Yasın, Sadun ve Arkadaş Özger... Şirler okurları; tartışırıdk, söyleşirıdk; güncel yaşamdan, olaylardan, seviden...

Bir akşam —samırim Ocak 1970 saralarıydı— Bilgin Adah ve İzzet Göldell ile birlikte gelmişlerdi bize. Balık kızartmışları, içmişlik. Ve yirmilikinci yaşı gününü bize kutlamıştık. Şirklär söylemişti duyarlı, içli, kendine özgü güzel sesyle. En çok da "açık bırak penceren!" şarkısını söyletilerdi. O gün de cenaze namazı kılınırken Hacıbayram'da, uzaklardan bu şarkı duyuluyordu; gülümsedik acı acı Şevket, Sina ve Nazifle...

Gene 1970'in bir bahar gündünde Halkevinde oturmuş, konuşmuş, tartışmış, şirler okumus ve sonra Erdal Ceyhan, Yaşar, Sina, Zülfikar ve Arkadaşla Güven Park'ta söyleşmiş, sabahın dördüncüne dek gezmis ve içmişlik, şirimiz ve şarkımızla birlik...

Yüksek öğrenimini bitirmiş. TRT'de görevde başlamış, düzinin kuruyordu artık. Anası, babası, kardeşleriyle birlikte mutlu bir yaşam sürecelerdi. Ama olmadı işte. Hic akla gel, medik bir zamanda gidiyordu sessizceme. Daha doymadan yaşamı, seviye, umuda, doğaya ve de şirlerine...

Evet Arkadaşım, evet kardeşim seni hep sevgiyle, içten, ikli, anacağız, yaşıyaçağın dostlara. Şirlerin dergilerde kaldı; Soyut'tan, Dost'tan, Yordam'dan, Papirüs'ten ve başka dergilerden duyarlı şirlerini bu kez daha bir özenle, daha bir yazarak okuyacağız.

Toprağın bol olsun kardeşim, sevgili arkadaşım...

### A K M U Ş T U (\*)

katran karası sulardan topluyorum günsigimi  
bir birikim usa dönük /  
bir çoğulanma acunsal ve dırı  
sevi bir yerde hiç önemli değil  
kuşkunun atları üstüme üstüme geliyor  
ve yaşamak bu çığın çağda bir yük

elimin tersiyle itiyorum buncu hüzünü  
solgun bir yüz çiziyorum gökyüzüne /  
bir kız eli gibi dolaşıyor esrikliğim damarlarımda  
duyuyorum akça günlerin bitiminde / soluk aldığımı  
her gözende bir başka yankı  
dolar düşlerimin açık penceresinden / gözbebeklerime  
günsiği gibi bir muştu / ak ve sonrası

Şahinkaya DİL

### KÖSEMDEN :

## Şiir Üstüne Bir Konuşma

### Mehmet Salihoglu

Şiir denilen güzele gönülmü kapıralı otuz yılı aşkın bir zaman olmuş. Lisenin ilk yıllarındaydı. Kendimde kalan ilk şiir karalamalarma başlamıştım. Fazlulu, Yahya Kemal, Ahmet Hâşim o yıllarda taptığım ozanları. Orhan Veli akımı ile tanışıklığım, 1950'lere rastlar. Sürekli yazın hayatına çıkışım ise, Türk Dili Dergisinin çıkmaya başlamasıyle, yani 1951'de başlar. Demek ki, 22-23 yıldır dergilerde, gazetelerde görülen bir ozan, bir yazarım.

Türk Edebiyatçıları için yayınlanan sözlüklerde ben, den: "Günümüz şairlerinden" dierek söz edilir. Basılmış 4 şiir kitabı, 3 tanesi de Deneme ve inceleme kitabı varıdır. Ne var ki, Ataç ustamın 1952'nde iki üç şirimini övmek için bana yazmış olduğu özel bir mektubun, söylediği beş tatlı sözün dışında şiir alanında bugüne dek kazandığım bir ödül almamıştır da; yazar olarak, deneme yazarı olarak 1955 yılından beri 4 ayrı birincilik ve başarı ödülü kazanmış bulunmaktayım. Bunlardan iki 1955'de Türk Dil Kurumu'nce östürkçenin savunulması konusunda açılan bir deneme yarışmasında kazandığım birincilik ödülü. Son üçü de, 1970-71 T.R.T. Bilim, Kültür ve Sanat Ödülleri yarışmasında üç ayrı denememle kazandığım başarı ödülü.

Bu sonucu, şairlerinin sayısı yazarlarınınkinden çok yüksek olan bir ülke olumumuza vermek yanlış olmasa nırmam. Şiirde rakipler çok olunca, öne çıkmak, başarı kazanmak demek ki, kolay olmuyormuş.

Diyebilirim ki ilk kez, otuz yıllık bir şiir iççisi olarak seçkin bir kurum ve kurulca ödüllendirilmiş bulunuyorum. Bu benim için mutluluktur. Hele, Ceyhun Atuf Kansu, Cahit Külebi, Sabahattin Teoman ve Muzafer Uyguner gibi, ömürlerini Türk şiirine, çağdaş Türk Edebiyatına vermiş, beğenilerine güvendiğim, değerli sanatçı ve eleştiriçilerden oluşan bir Kurulcu bir şirimin Mayıs ayının bejilenen, seçilen şirleri arasında oy birliğiyle yet alabilmesi, sevincimi büsbütün artırmaktadır.

Türk Dilinde çıkan bir yazında: "Şırsız kalmak bir felâkettir" demiştim. Yalnız şiir yazan değil, şiir üstüne eleştirileri, denemeleri, de olan bir kimse olarak, evet, şırsız, sanatsız kalmak bir felâkettir diyorum. Ve içtenlikle buna inanıyorum. Herkes için yazmak gereklidir elbet. Bu apayrı bir iş. Ama şiir sevmeyen, şiir okumayan, şiirden hoşlanmayan kimselere, başka bir özürleri yoksa, Şekspir'in Venedik Taciri adındaki oyununda, musikiden hoşlanmayanlar için söylemekle yetineceğim.

Sanat Severler Kulübü'nün değerli Sanat Kolu Başkanı Rükhan Günaysu, bana yazdığı mektupda, "Şiriniz için söylemek istediklerinizi yazılı olarak derneğimize gönderirseniz.." diyor. Şirim için söz söylemek bana düşmez. Ben bir şir arayıcısı, bir şir iççisiyim. Onu bulduğumu sandıkça yayınlarım, bundan ötesi erik okurlarındır, sizlerindir. Size şu kadarmı söyleyeyim ki, TUTANAK'ın benim yaşamımın ana temalarının bir tutanlığı olarak kabul edebilirsiniz. Sevi, ülkü, dostluk, şiir ve ölüm korkusu benim yaşamımın temel öğeleridirler. Ve şiir, yaşamında en az resmi görevlerim kadar ciddiye aldigüm kutsal bir uğraşı olmuştur. TUTANAK'ta:

Nelerini ne için verirsen ver  
Şir iççin her ne versen az gelir  
Umudunu, yaşamımı yele versen de  
Ölesiye.

Deyişim de bundandır.

NOT: Salihoglu bu konuşmayı, TUTANAK adlı şirinin Ankara Sanat Severler Kulübü'nce Mayıs ayının şiri olarak sergilmesiyle, Kulüp lokalinde yapmıştır.

# GÜNLÜK



## Ercument Uçarı

26.4.1973

Burhan Günel'in Yeni Ortam'daki "Kitap notlarından" adlı yazılarının ikincisi yayınlandı bugün. Burhan Günel'in bu yazılarını çok seviyorum. Kişiliği bir yana, Burhan Günel yazlarına sevgisini, insan oluşunu, en başta da bütün açılığıyla yüregini, simsimacık yüregini koyan adam. Babılu'de bu yüzden seviliyor Burhan Günel en başta.

4.5.1973

Her yazar ya da yazar olduğunu zanneden kişi günde besyüz kelime yazmalıdır. Bu kelimeler onun kurtuluş olacak, günün sancılardan, acılarından, mutsuzluğundan sıyracak, tur o kişiyi. Kimseye benzemeyen garip belki de deli bir adam olmanın mutluluğunu tadarken belki de kişiyi bir yönlüde mutsuzluğa sürükleyecektir kelimeler. Bir seyi ya da bir çok seyi birden anlamadan mutsuzluğuna, ters düşmeye.

8.5.1973

İnsanın kendini sevmemesi, kendisine karşı çıkması, kendisine saygı duymaması önemli. Küfür etmesi de önemli. İyi bir yazar belki de böyle yetişiyor.

11.5.1973

Milliyet gazetesinin bugünkü sanat dergisini okuyorum, Sait Faik'e ayrılmış aşağı yukarı Sait Faik öleli ondokuz yıl olmuş tamamı tama-mına. Sait Faik'i anımsıyorum. Silik Sait Faik bellegimde, antalarında. Buna rağmen yaşadığı yıllarda İstanbul'un bir çok semtinde rastladım ona sokaklar boyu. Bir dostluk, bir arkadaşlık yoktu aramızda. Ben o zamanlar tabiri caizse tıftıldım. Şöyledi böyle sadece üç beş konuşmamız olmuştu Sait Faik'e. Zaten ben kimseye sokulmadım o çağlarda, insanlardan kaçardım, her gün bir başka kaza Aşkım platonik olarak. Bazen Sait Faik'in arasına uğradığı, içtiği, sırası yerdeki edebiyatçılar birliği lokaline bende uğradım. Sait Faik'ı içerenken gördüm üç, beş kelime belki de konusurdum. Her zaman öfkeliydi Sait, kime ne zaman, nerde küfredeceğini mümkün değil kimse bilemezdi. Bu yüzden onun hikâyelerini delice sevmeme rağmen, ondan korkar, çekinirdim. Bir kere de, bir konferans için gittigim mimari klubünde Atılı İhan'la konuşurken görmüştüm onu. Konferans ha başlıdı, ha başlayacak diye bekliyordum. Kimseler yoktu üçümüzden başka lokalde. Sait Faik bir araya geldi. Konferansın yapılmışlığını söyledi bana. Bir müddet konuşuk onuna. Onu sık sık Beyoğlu'nda gördüm. Nâim Tıralı'nın çıkardığı Yenilik dergisinin matbaasında da gördüm onu. O zamanlar Yenilik yazarları arasında şiir kitabı yayınlanacaktı. Anılar ne güzel sey, insanı nasıl da sürüklüyor ötelere, berilere, kesik kesik anılar zinciri bile değil beki anlattıklarım ama yansımı var hâlâ içimde. Sanat dergisi içindeki yazılar arasında Aziz Nesin'in yazısını çok sevdim. Ne kadar da güzel anlatıyor Sait Faik'ı bütün yönleriyle. Kavızasıyla, sevmesiyle, küfriley, mutluluğu, mutsuzluğuyla. Yarın için edebiyat tarihine kılacak çok iyi bir belge niteligi de taşıyor hem Aziz Nesin'in yazısı.

19.5.1973

Mübeccel Izmirli, Çengelköy'deki evinde arkadaşları ziyafet vermeye karar vermiş, bu zi-yafete beni de davet etti. Ziyafete davet edi-lenlerden bir kişiyle evvelden kararlaştırıldı-ğımız üzere, Nahit Eruz, Burhan Günel, Ahmet Köksal, Tevfik Akdaş, Mahmut Makal'la Ka-dıköy'deki merkez kiraathanesinde buluşduk. Bir dolmuşla Üsküdar'a, oradan da bir dolmuşla Çengelköy'e gittik. Bir tepenin üzerindeydi Mübeccel'in oturduğu ev. Mübeccel bizi içtenlik-le ta sokaklarda karşıladı. Bizden evvel de Atıf Ozbilgenle, Halim Uğurlu gelmişler. Mübeccel, ilerin oturduğu evin biraz üstünde bulunan A. yazma'yı gezdi. Su içtim Ayazma'dan. Sonra daha yüksek bir tepeye çıktı. Manzara nefis mi nefis. Boğaz köprüsünün bütün demirleri gözler önüne. Çiçek topladım tepeden. Rengarenk çiçekler. Maç dinlemek istiyordum ar-kadaşlar bırakmadılar Mübeccel'in evindeki radyodan. Önce cin'le karışık vermut içti. Bu arada edebiyat üzerine konuşuyorduk. Atıf Öz, bilen Almanya'dan gelen bir mektubu okudu Almanya'dan bir arkadaşının Muzaffer Buyruk'ı hakkındaki Günlük'ümün son türme-sini. Bu konuda Atıfa dedim ki, anılsan Fet, hı Savaşçı Muzaffer Buyruk'ı'nun yazısını o-kumamış Soyut'a ki, yoksa severdi kinayacı-

yerde türmemi. Oturduk masaya, içkiye devam ettik Mübeccel'in nefis yemek ve mezeleryle. Ben bir buçuk sile şarap içtim. Kapı calındı. Zühtü Bayar geldi. Edebiyat söyleşilerimiz da-ha bir hararetlendi, güzellesti. Sonra Behzat Ay geldi bir arkadaşıyla. Kendi getirdiği Yeni Rakı'dan içti, bana dokunuyor kulüp deyip. Söyleşilerimiz Behzat Ay'ın gelmesiyle renklenindi. Sonra biz Behzat Ay'ı ve arkadaşını bir rakkip Çengelköy'den bir minibüsle doluşarak Üsküdar'dan da bir vasiyata atlayıp Kadıköy'de indik. Kadıköy'de arkadaşlardan ayrılp eve bir gazete alıp dönmek dile-giyle karşından karsıya geçerken, bir otomobil gelip çarptı bana. Yere düştüm. Elimdeki top-ladığım çiçekler dört bir yana dağıldı. Şöför geldi yanuma, farların bulunduğu yerden çarp-sayıdım size dedi. Ölmüştinüz simdi. Oram bu-ram çizilmiş, sıyrılmış, yarılmıştı. Yaralarım daha sıvaktı. Hiç bir şey duymuyordum. Başma biriken halktan, bana çarpan arabanın nu-marasını almak için bir kalem istedim. Hiç biri cebine davranıp kalemini bile vermek istemedi bana. Dokundu bana bu davranışın Isakeleye git-tim, gazete aldım. Eve döndüm. Her tarafım yara bere içinde, gürük. Sızlıyor, ağrıyor tüm vücutum, bu günlüğü yaparken sıcağı sıcağına. Unutmuşum aramızda Mehmet Bayrak ta-vardı. O dinamik eleştirmen.

## TANIDIĞIM NAZIM HİKMET

### Fikret Ürgüp

Bir devdi... Mavi gözleriyle çocuk. Yumurklarıyla erkek. Aklıyla duygularıyla, yüreğiyle sahibi insan örnegi; insanlık anıtlarından biriydi. İnsanlık kavramının en ileri dorugu-daydı. Sanatçıydı...

Sanatçı, şiir düşünen, şiir düşünmeyi tek kaygı edinen kişidir. Yazmasa, çizmese, sesler yaratmaya bile; eğer şiir düşünüyor, şiir tasarlıyorsa o kişi taşçılaşa sanatçıdır. Ve, şiir düşünenler birbirlik karşılaşmalarında, bitek sözlerinden ve davranışlarından birbirlerini anla-yıvermiş olurlar. Dünyaları zenginleştir.

Nâzim Hikmet bir devdi...

Nâzim; insanları, toplumu, çevresini ve onun ırkımlarını; insan kaderini; herseyleri şiir duygusuyla, şiir zekâsıyla görüp anlıyan ve sesini şiir aracılığıyla dünyaya yayan büyük şairdi... Homeros'un torunlarından, yüce ölçüde insan örnegi!

Onu ilkten, Kadıköy vapurunda göstermişlerdi.

O zamanlar son vapur 11.45'teydi.

Şehir Tiyatrosu'nda, onun, KAFATASI oyunu gitmiştim. Vapurda gösterdiler. İSTE NÂZIM HİKMET, DEDİLER... Dimdik, alnı yukarıda, kivircık saçlı, mavi gözlerinden sıcak bir aydınlichkeit yayan güzel insan. Tertemizlik akyordu her davranışından. Aralarına almışlardı onu dostları, abapları, sairler, yazarlar, gazeteciler ve sanatseverler. Sürden, sanattan, politikadan uluorta konuşuyorlardı... Nâzim su-suyor ve dinliyor... Büyük bir ilgiyle; küçümsemeden, kızmadan, şaşmadan dinliyor. İnsanlara saygı vardi. Bana söyle gelmedi. Cünkü, beili ki kendine saygı vardi öncelikle... Konuşulanları dinlerken! Mavi gözleri çocuk,lar gibi temiz ve ılık, dudakları gülümserdi.

Vapura girenken yorgun gibiydi. Onların arasına karşınca dıpdırı olmuştu. İnsanlık ailesi içinde kendini eritmisti. Heryerde, herseyde herkesle beraber..

Bedava değildi BÜYÜK SAİR olarak yaşı-mak! Ama, bunu o'na ödetti insan kaderi. Hem de nasıl!

1953'de "siyatik" olmuştu. Bana getirdiler. (O zamanlar romatizmalarla uğraşırdım.) Başladım içneler yapımıza. Nâzima. İyileştirdim. Bakımıyeme ilk gelişimi hiç unutmadım. Orası da sızmaz gibiydi! Oylesine büyüğütü.

11.45 vapurunu anlattım. Hoşuna gitti. Bü-tün şiirlerini kendi elime yazdım. İlgilendi. Ben de o sıralar hikâye yazmayı deniyordum... Verdim. Başka bir gelişinde: "Bizim hatun'a okuduk hepsini..." dedi. "O da anılar edebiyat-tan. Çok iyi yazabilirsın, doktor; çok seyler var yazacağın..." Ama, dedik ki bizim hatuna: "Doktor, Asya'da fil avhyabilir; ama, kalkmış, işginden deliginden ipik geçiriyor..."

Büyük şair'in bu sözü liste yapıcı ve yaptırmayı bir eleştiri örnegiydi. Ne demek istediğini anladım; ve o zamandırda su güne, asıl ne demek istiyorsam, onu yazdım; hikâyelerimde, eleştirmelerimde ve sırlarında onun bu sözünün izi kaldı. Unutulmaz bir karşılaşmadır bu...

O zamanlar bilmediğim yazılarını, mektupları şimdiki okuyorum da, ne demek istediğini, nasıl merham anıttığını daha iyi anlıyorum...

Büyük Şir'i yaşıyordu...

Çok ulu bir yerde...

Hem burası, yüzdeyüz TÜRK; hem de, her yerli, dünyalı, büyük bir DEV!

Ne kadar övünsek yeridir... Bir gerçek insan örnegi yaşamıştı yeryüzünde. Kaynadı gitti. Yaban ellerde öldü... Ne kötü!

Bana her gelişini dört gözle bekledim. Sıyanık sınıri üstünde 20 santimetreküp ilaç karışımı yapmak acı vericiydi. Acı vermeden yaptım, iyileştirdi. Ve sonra... gitti! Koskoca NÂZIM HİKMET!

Tam gitti...

Eksik kaldık hepimiz... Ne yapalım... Onu anmak içimden geldi.

# YİTİK

## Ümit Kaftancıoğlu

Kimseden ses çıkmıyordu. Uzayıp giden tümsegin, tımtınları sızalarmışlardı. En yakınları da ordaydı. Avcıları, dayıları, teyzeleri, babası. Anası yoktu.

Kimse, ne "dur", dedi, ne kılundan tuttu. "Varsın gitsin, olsun olsun, yitsin" isteğindeydi herkes dersinki. Arabır ağızlaşmış puspustalar, fısıldamalar oluyordu.

"Ne olacak, ne bekliyoruz, ne var" diye ananın eteğini çekti. "Onluge yapışan elime vuruyor anam, alırdırmıyor, yanın, dakiyle ağızgaza.

Babasını tanıydım. Kısa boylu, canlı, yerinde durmaz, kırçıllı sakallı, başı bükülü, çok bağırtıktan biriymi. Oğlu, kızı, karısı bir yana; bebe, anama, bütün komşulara kızlığındı bilirdim, bağırdığımı. O konuşkan, bağırtıktan Loplop'ı söylece susmustu. Taştı ses var onda yoktu. Birikenler Loplop'tan korkutuları için, çok alttan, birbirinin kulağına, koynuna konuşuyorlardı, sezdirmeden. Yüksekten bile konuşular Loplop kendinde değildi. Duymadı. Kimseye, hiçbir yana bakmadı. Börkünü gözlerinin önüne iyice yıkmıştı. Loplop'un dört ötesinde oğlu, ayaktaydı. Gözleri göklerde, bulutlarda. Dersin ki, biraz sonra ya bulutların arasından gelecek bir yaratık alıp götürücek ya da bu oğlan kanatla, nı uçağıtı.

Sessizlik iyice arttı. Birden, çok yüksekten bir ses;

"Dönmem artık. Salığım gelir, se gelir, gelmeze bilin ki ölüüm. Babamın yeri geniş olsun," dedi. Bu Loplop'un oğluyu. Sonra bir böğürü, bir ağlama tutturdu da koptu. Derindere'ye aşağı sıkılmış bir mermiydi. Ok atsan ulaşmadı. Kendi çökardığı yelden zıbuni, köyneği arkaya uzanıyor. Sıskı sıskı...

Derindere'nin dar boğazında yitenecek kimseden ses çıkmadı. Kimse yerinden kırırdamadı. Oki gözden yitti oğlan, Loplop aıldı;

"Kapım kapandı, ocağım söndü. Öğlüm öldü. Oğlunuz öle, kapınız kapana. Ocağına su döküle, söne ocağınzı. Benim bugündünden, kara günümden gününüzü gün mü katacaksınız? Ne bekliyorsunuz? Gidin! Gidin benim bugündümde dünge gelir kimi geldiniz, kapınız kapana, karagülere kalasınız... gidişiminin" diye arka arkaya sıralıyor, ellerini kaldırıp iki dizine, beşinci düzüğe vuruyor, yakalarını yirtiyordu. Tümsekteki sıralar yavaş yavaş yavaşçıldı. Gittiler evlerine. Kimse kalmadı. Loplop'un başında. Yolu ordan geçenler bile değiştirmiyor, çayırları dolanıyorlardı.

Gün batanacak ordaydı. Loplop. Kimse yanına gitmedi, gidiemedi.

Karısının sesi evin içinden, tek gözü damdan geliyordu.

"Güssüm Deze'nin yanına gide, im" dedim anama.

"Onnarin yanında oğlu bile dumadı. Gördün ya kaçtı. Biz nasıl gidek. Kaldırır böyle birsey der ki. Nideceksin?" dedi.

Gittim, alırdımadım. Yalnız Beni göründen Güssüm:

"Gel, gel yavrüm. İssiz yuvada yoz kuşa döndüm. Loplop dedenin dilden kaçı oğlan. Kaçı, gitti, yitti... Gel, gel yavrüm. Bunun ağızının kokusundan kimse gelmemiyor. Kapandık. Eviniz kapandı bunun yüzünden. Geeel, gel yavrüm."

Beni aldı karşısına ağızlıyor. Başına gözünde calıyor, saçlarını yolluyor. Evin içi darmagınak. Yataklar hile toplanmaması. Ocağın önünden bir sofra. Süt dolu bir çanak. Ekmeklere kimse el vurmamış. Tek kaşıktı süt bulasığı. Sağa sola süt sıyrıması, vurmugular kaşılı süte, ya da sofra yumruklu, lanmus belliki. Kör lamba azdan az aydınlatıyor gerilleri de.

"Niye kaçtı ki oğlun?" dedim.

"Sen de olsan kaçarsın. Kim olsa kaçar. Dili dil değil, dişi diş değil. Kıl ipi etti de burnundan getirdi oğlannı. Yedi bitirdi oğlannı. Ben de kaçacağım, kari başından korkuyorum. Loplop'tan kurtulup da Urus'un içine kaçacağım, yedi dinden dışarı Urus'un. Urus bile bundan iyi..."

"Sözünü mü tutmadı babasının?"

"Yok yok oğul. Oğlunu gözüne diken etti. İstemez oldu oğlannı. 'Git git, git...' Nere gitsin? Bu ev kimin? Kime kalacak? Tütünün tütmesin mi bu Loplop'un? Bunun tütnü tütmey ola, ektiği bitmez ola... El'n okulları gitmiş de, okumus da, öğretmen olmus, efendi ol,

mus da... Tutturdu ki sen de git, oku ki benim de belim doğrula, ben de başım dik gerem, benim çektiğimi çekme. Gidemedi, çağırmadılar oğul. Her yaz indi Ardahan'a. Çağırmadılar. Zorda değil Osmanni'nin işi. İstedğini alırdı, istemediğini almaz. Loplop tay attı da başını karşı verdi. Sonunda da oğlannı yedi de kurtuldu. Tek başına kaldı, Loplop'u tek başına kala."

"Şimdî nereye gitti?"

"Sen görmedin mi, orda değil miydim?"

"Derindere'ye doğru koştu, yiti, gözden. Ordan o yani?"

"Ordan o yani neresi oğul, kim var, Osmanni mi var?"

"Bilmem?"

"Bilen var mı bir çağırısan oğul. Ben dışarı çıksamam. Ne yürüdüm kaldı el içine çıkam, ne de Loplop bırakır. Vurur da yarımda eder. Ölüm de ki kurtulam, çekerim sona oğul. Kim bakar ele avuya düşmüdü?"

Güssüm bir süre daha ağıladı. Ben geride ayakta duruyorum. Elimin biri ağızında, parmağımı kemişiyorum.

"Ya kurt kus yer, ya Osmanni'nin içinde yiter. Keske kurt-kus yese. Osmanni'nin içine düştüye, ayaıyla, banyla yitti ki yitti..." dedi de gene tutturdı bir ağıla, ma.

Cıktım. Loplop'un cigarası parlıyordu tımtınlı başında, karanlıkın içinden. Sessızce, ağır ağır yanastım, yaklaştım. Geçenin karanlığından çok, kendi iç karanlığında iyice küçülmüştü, yitimisti. Baktım bir süre. Ses veremedim. Korktum. Yumusak yesil otlara, yalnız ayaşlarını sessiz sessiz basarak döndüm eve.

"Güssüm ağızlıyor mu?" dedi anam.

"Sesi geliyor ya, duymuyor musun?"

Loplop'un gözünün yaşı kurumaya, Güssüm'ün gözünün yaşını kurutmadı. Bu kupaşa gelin oldu —olmadı ağızlı eksiktek. Güntü kara geldi Güssüm'ün, Loplop'un günü kara gele. Kara capita dön, dördü Güssüm'ün gününü! Loplop

orda mı?"

"Orda, bolundan tutup içeri alan olmasız mı ki?"

"Olmasız. Ağır değil, ayaklısı Loplop'taki. Kaldırır böyle eder ki, ölümden artık gelir. Kim gider?"

"Ben gittim."

"Bisey demedii mi?"

"Hic ses çekarmadı."

Anam babama seslendi:

"Ne dersin, gitsek de içeri alısan?"

"Ağrumaz başını ağrıya niye sokuyorsun? Söndür lambayı da yat."

"Olsun mü baba?"

"Olsun oğul. Dilini tutamayanın belinin de karışmasın gerek. İki kat olsun ki belli, anlaya... Anlaya da dilini tutmasını hile..."

"Oğlu geri gelmez mi ki?"

"Gelmez, niye gelecek?" Loplop'un yanında it durmaz. Ustalık karanlıktı yol bilmez, iz bilmez bir çocuk. Derindere'den aşağı Osmanni. Osmanni öyle eridir ki ona sandan doğmadığa döndürür.

Erken kalktım. Güssümleme uzradım. Ağlıyordu:

"Ben nasıl dayanam anam, buna can dayanır mı? Tas olsaydım erirdim / toprak oldum dayandum / anaannamm, oyyyy oy..."

Yanında kimse yoktu. Tek Beni göründen azaltı ağlamasını:

"Loplop dedeni gördün mü, sizde mi?"

"Yok."

"—"

"Eve gelmedi mi?"

"Gelmedi. Olsusù gele belki e ve. Beni böyle meleyerek koydu. Loplop'u meleyerek kala."

Koşarak tımsağda doğru yürüdüm. Yoku. Sevindim. Hic değilse şimdî bir kaç kişi at binip oğlunu arayabilirlerdi. Köy kulağında uyanırdı. At hindiler. Posef Hanak. Ardahan, Derindere... Üç gün aradılar. Baba-oğul ayakbaşı yitti. Anlaşındı ki, en son gelen ben misim Loplop'u. Umut kesildi.

Üç gün sonra çobanlardan çıktı ses. Meğer çok yakınımızdaydı Loplop. Bir at binmiş deli-dili aramışız. Köy birden boşlandı. Kasıtkı. Urartu kalanı, yıkılıp tıce daralmış kapılarından birbirini signeyerek girdik. Kalıntı bürçlerin üstüne çıktı. Aşağıya, çarkaklı üstüne doğru baktığımızda Loplop'ı bin parça olmuş gördük. Börek bir taşın üstündeydi. Eller kolu, kafası, ayakları, bacaklı darmadağın. Urartu kalanında tek başına savasmıştı,bine belli olmuştu dersin ki.

Oğul dökündü, onur dökündü. okuma dökündü Loplop gene, bülümün onuruyla ordaydı. Küçülmüşti, büyümüşti. Konuşkan, gürtük Loplop oradaydı. suamaşmıştı; her damla kan bir taşla boğusuyordu. Düşmemisti, yıkılmıştı, ayaktaydı. Olmemisti. Yaşıyordu. Urartu Kafası'nın bordularına yeni bir burç eklemisti; Loplop Bureau...

## SELAM

**Selam bir yeşillikle taçlanmış güzel orman  
En büyük ozan diye sevdigim YUNUS EMRE  
İnsanlık sevgisiyle göğsünlü gere gere  
"YUNUS diye göründüm" diyen gerçek kahraman**

**Selam ey gönlülerde taht kuran memleketim  
Selam seni söyleyen türküler oyun şire  
"Dere geliyor dere, kumunu sere sere..."  
Altmış yedi ilimden binbir türküler derledim.**

**Selam koçyigitlerle dolu asker ocağı  
Kuşun kanatlarıyla haber gönderen gelin  
Açıkh deyişlerle yanmasın türkülerin  
Henüz yaşamadığın aşk denen altın çagi**

M. Sabih SENDİL

# FİLİZ ÇAYI

## Mustafa Balel

"Kâğıda, yazarlar, ufak yazılar  
Gönül yarahdır, yürek sizler"

Sis! Geldi geledi bu! Nemli çimler, boylu boyunca uzanan geniş asfalt yolların ıslaklığı, gökyüzünü eni konu kaplayan yoğun sis... Başka bir şey görmemişti simdilik, göreceği de yoktu bu gidişle. Biraz önce sönümlü kentin işçileri, Ne kadar da geç oluyordu buralarda sabah! Onların oralarda öyle miydi oysa? Daha saat bes demeden horozlar ötmeye, ortalık ağarmaya başlardı oralarda. Oralarda "madam" da yoktu hem. Herkes kendi temizlerdi odasını. Ah! o "madam" yok mu o "madam"... Onun yüzünden çekiyordu bu sıkıntıları. Onun yüzünden sabahın köründe odadan, suçluymuşçasına ezik.

★

Hızla geçiyordu arabalar yamandan, peş peşe, dizi dizi, ıslak asfaltın üzerinde, yağ gibi kayarak. Alabilecek miydi acaba o da bir araba? Su araba da hiç hoşuna gitmiyor. Yaya gezer, arabasız döner köyne, yine alamadı ondan. Ne o öyle, "paçalı tavuk'a benzeyordu. Gösterişli olmalı, görkemli olmalıydı biraz araba dediği. Su gelmiş fena değildi pek. Oyle bir şey olabilirdi.

★

"En ville?" diye soruyordu iki genç kız, arabayı durdururan saçılıkla birbirine karışmış gence. Binmemişlerdi, "Zup"e gidiyordu galiba. Hem yürüyor, hem geçen arabaları süzüyordu, alici gözüyle. Üstü muşamba kafı, siyah çamurlukları yerleri süpüren bir araba, bir "paçalı tavuk" durdu yanında. Bir öğrenci kullanıyordu arabayı, bir de kız vardı yanında. Arka kaptı açtılar, işaret ettiler binmesi için. "Non, non, zup, zup..." diye savdı başından. Dudak büüküp gittiler, canım isterse dercesine. Binmez olur muydu, kim binmezdi hazır arabaya? O mu isterdi bu soğukta, o kadar yolu yaya tepmeyi, kıyı bucak insanlarından kaçmayı? İsterdi, isterdi ama, aması vardı işte. Binecek arabaya, götürüp bırakacakları "Place d'Arme'a. Beş dakikalık iş! Ee, sonra ne yapacak, ögleye kadar nasıl vakit geçirecekti? "Au Printemps" dan "Prisunic'e, "Prisunic" ten "Au Printemps'a. Arada bir de "Aux Domes'a, "Co op" a uğradığı oluyordu ama çok seyrek. Yüzü yer oluyordu doğrusu, renkten renge giriyyordu utancından. Tanrı olmuştu mağazalarda çalışan kadınların tümü. Tanımadır olurular miydi

## HRİSTAKİ

ay doğuyor lâvtacı hristaki uzun atlamaşlarında bir saz semaisi sonra bitirim bir kürdilihiczâkâr

severdim aylı geceleri dereyi söğüt ağaçlarını belirlenirdi toy lak sevinci eski güzel günlerin

kunt ırmakların mavisidir uzay boşluğunundan gelen duvar diplerinde bir garip suskunluk gece ve yağmur

biliyorum hazır değildi çantam o küçük kent yorgunu uzakta ışıklar parhyordu

bir baktım nasrullah alanındayım saat on iki olmuş simdi mahalle kaşvelerinde cansıkıntısı tur atıyor

yerdelen bir karamsarlıktır gökyüzü duvarına çarptığım anlatması zor hristaki anlatması zor

Siyami ÖZEL

tik her birini. Az olmamıştı ki, iki aya yaklaşıyordu gelişti.

★

Kaldırımdan inip, çimlerin üzünden Limoges yoluna doğru giden patikaya saptı. Yapış yapış olmuştu ayakları. Baş parmaklarının altındaki "pencerele" büyüyor gündengene. Su doluyordu ayaklarına bu deliklerden. Bir ayakkabı alması gerekiyordu artık. Dün görmüştü bir ayakkabı. Gambetta'da bir vitrinde, 15.95 F. yazılıydı etiketinde. 50 liraya yakın bir para ediyordu Türk para style. Altı kalem lastik, koca koca bağları olan bir ayakkabıydı. Gözü kalmıştı onda. İki kez bakmıştı üst

üste. Oyle "Au Printemps'a, "Prisunic'e de benzemiyordu ki, girişin yakından baksın. Büyük mağazalarda öyle miydi oysa? Baksın baktığı kadar, "Monsieur?" diyen olmuyordu ki oralarda. O iki mağaza da olmasa, ne yapardı asaba? Olanca vakti oralarda geçiriyor. Öğlenlere, akşamımlara kadar oralarında oyalanıyordu. Tüm esyaların fiyatını bir bir sayabildi simdi. O tabaklar vardı ya, o, kenarı altı, morlu, sarılı desenli tabaklar çok hoşuna gitmişti. Bir işe girsin, hemen alacaktı bir takım. Sonra o perili perili demliklerde de çok gözü vardı ama pahalıydı onlar. Oyle olmasa alındı bir demlik, çay kaynatır içerdı ilk ilk. İçerisi yumuşardı biraz. Kuru ekmek, nebatı yağ yiye, yiye barsakları kurumuştu. Demliği olsa kuru kuruya mı yerdii hıç. "Filiz çayı" vardı natal olsa "Au Printemps" da. Ucuzdu da. Türkiye'dekinden bile ucuzdu. Her gün uğrıyor, hem de kaç kez olanca kutuları elden geçiriyordu bir bir. "Türk Malı" yazısını görünce gözlerinin içinden güllüğünü, basından aşağı sıcak sulanın dökülüşünün nedenini açıklamayıyordu bir türlü kendi kendine. Usanmıyordu bu çay paketlerine bakmaktan. "Filiz çayı" diye heceliyordu kendi kendine, tipki okumayı yeni öğrenmiş çocuk gibi. Gerçi ikinci katta küçük çay kaşıkları ilişmişti gözüne, üzerinde kırmızı beyaz Türk Bayrağı olan. "İstanbul" yazılı gümüş kaşıklar, ama yanaşamıyordu pek onlara. Ne olur, ne olmaz pahalıdı onlar, gümüşü. Alsa baksın, kim bilir ne düşünürdü herkes? Alacak mı, çalacak mı, cebine mi koya ekk dileyegerdi akıllarından. Oysa bodrum kat öyle miydi, kim kime, dum dum. Koca çay paketlerinin cebe falan girecegi de yoktu zaten. Ucuzdu sonra. Kimse'nin aklına bir şey gelmezdi ki. Ustalık, gümüş takımların etrafındaki kadın gibi, gelen geçene bakan, fir dönen mavi elbiseli "madame" da yoktu orada.

## — GÖZLER İÇİN KONCERTO —

Bilir miydiğin glineşin olmayacağı  
Ne gözlerimize ne yakında ne uzaktan  
Birkaç rengidir ellerin ışıklan sanki  
Öyle yakarışlar yücelmiş göğü  
Ben söylesem duyulmaz ki...

Boşuna mu insan almında okunan eziş  
Tüm bedenler köpük olabilir iyi düşünülse  
Savaştan yükünden depremden arta kalmış  
Taşlarla korkularla birlik

Tanrı da unutabilir buna ağlamam  
Ama bir duygudur düşünsem dokunur  
Dileseydim elleri nur olurdu elleri yok  
Yüzünde güneş gözleri yok  
Nerede eskitmiş zyaklarını bilemem  
Kim bilir kim?

Ölüm bizim içinse sabahlar da yetişir  
Özünü sezen bir ağrı başımız  
Çocuğunu öpen anne sevincine karışmış  
Uzak mı uzak... gerinir.

Bilir miydiğin çiçeklerin açmayıacağımı  
Ne gözlerimize ne yakında ne uzaktan  
Birkaç rengi var ellerin ışıklan sanki  
Öyle yakarışlar yücelmiş göğü  
Ben yalvarsam duyulmaz ki...

Ertuğrul Oğuz FIRAT

(Sonu 16. sayfada)

# Almanya'dan Sabri'ye Mektuplar

8

## Fethi Savaşçı

Ne işin var Kanada'da? Niçin gitmek istiyorsun? Bu serüven öyle mi durup dururken nereden çıktı? Kanada dilini bilmezsin. Ahim sahib bir zanaatin da yok. Kanada ormanlarındaki kereste biçme işine benim pek usum yatmıyorum. Gel! bu serüvenden vazgeç. Helga'yı, çocuğunu kime bırakacaksın? Yiye içtiğinden, yarı aç yarı tok gizdikten sonra serserlik yanına kár kalacak yine. Bir kör boğaz uşkruna, yeni yerleri görmek, değişik kadınları kucaklamak için, değmez bunca üzüntü, bunca eziyet, bunca işkence!

Bana kalırsa sen Kanada'dan çok, değişiklik istiyorsun. Oralar da bunaldın çok. Yalnızsun. Küçük ev içi kavgalarından bıktın usanın. En küçük öfkelenmelerde herseyi silkip, atıp, çekip gitmek istiyorsun. Senin başına buyrukluğunun, az sorumlu olduğunu, dayanamıyor Helga. Her ev kadın değişik ayrımları öyledir. Erkeği evine erken gelsin ister. Bunu

bencil bir istek olarak görmeye alıştığımız bizler. Hele biz Aşyalar tümde böyleyiz doğumuz. Kadının ikinci plana atıldığı toplumlardan geliyoruz da, ondan anlıyoruz Avrupalı kadınları. Kadının en küçük isteklerini bile, bencil istekler olarak görmeye alışmışız. Hangimiz sevdiklerimizi yanımızda görmem istemeyiz? Birkliniktan, birbirlerimizin suçlarını fazla görür olmak, kötü niyetli, bencil olduğumuzu koymuyor mu orta yere? İkinizin arasına girip, sana öğüt vermek istemiyorum. Oluşunda kadınına erkeğin arasına girip, arabuluculuk yapmak iyi değildir. Süre aşısında, cinsi, yalnızlık ve daha başka özlemlerden, kari kocası barışır, ikinci bir suçlu aramaya koyulurlar. İkinciler, çatakları, sataşacakları arabulucudur, doğal olarak. Yalancılıklarını, küçük öfkelerini biriktirip, birlikte çiylanırlar arabulucuya. Bütteşim böyledir. Yüzlerce örneği var benim yaşamında.

Ağaç kesmeyi, kereste biçmeyi kolay bir iş mi sanıyorsun sen? O, tonbul, nasıraz parmaklarını, bu işin üstesinden geleceğini mi sanıyorsun? Hem de açık havada. Dünyanın her yönünden ipini koparıp gelmiş, insan azmanı seriler arasında yaşamak kolay mı? Ne okuyabilisin, ne yazabilisin otuz kırk kişisinin yattığı tahta başaklarında. Ya çocuğunu, karına, Yurduna özlemi 'n'pacaksın? Yetişmiyor mu buralarda yıllardır. Yurt özlemiyle yandığımız? Güneş, bahar, yeşil çekirdekli domates, dostlar, yakınlar, ucuz kitaplar, ucuz şaraplar, tiyatrolar, sergiler, İzmirler, İstanbullar, tozlu yollar olumlu kavgalar, hıçkırıksız birbirlerini suçlayan sanatçilar, kitabıbevleri, gazete, dergi yönetim odaları, susamlı simitler, turşular, soyulup, tuzlanıp satılan salatalıklar, yumruk iriliğindeki şefatiller, zerdaliler, hıç durmadan sövüp atan göğüsler, saatinde kalkmamış otobüsler, trenler, vapurlar, uçaklar, tüm düşlerime gidiyor. Demek ki çok özledim yine. Bunlardan biraz daha iraklılar mı gideceksin. Usunu başına devşir. Yukarıda saylıklarından biraz daha ötelere gitmek, ölüm geliyor bana.

Ağaç kesmek, kereste biçmek çok zordur Sabri. Bu işi bir kez yaptım. Anlatayım istersem? Yeni evlendigim yıl, bir dağ köyünde

bir okul işi almıştım. Metrekare hesabla, işçilik olarak örtüyü kapatacaktım. Tahtasızlıkta kapatamadık. İşveren, kaçak cam topruğu satan tahtacıları anlaştı. Ama tahtacı kocası Türkmen, üç kişi olduklarını, bir kişi de yardımçı istegini belirtti. Keserimi omuzdan attım, kostüm gittim yardımçı olarak. Benden daha yaşlı iki dülger, çatıldan durumuma bısk altından güllerlerdi. Tahta bliçme işini de yadsayırlardı, hor görüyörlerdi. Yaşı: Türkmen, karsıyla tahta bliçti; ben de ergen kızıyla. Elma yansaklı kız, yukarıdan el hizârı cam topruguna daldı. Hizârı her assısta, eğlerim ağızma geliyor, boncuk iriliğinde terliyordum. Tahtacı kızı, hizârdan çıkan tahta tozları yüzüme gözüme bulaştıça gülüyordı, ikidebir iki dişlerini göstermemek için, elyle ağızını örtüyordu. Tahtacı çıraklığımı alay ediyordu açıkçası. O anda usumdan neler geçtiğini anlatacak olsam, gülmekten yerlere yatarım... Kızın yanında yenik düşmemek için, dişimi sıktım aksamlaradek. Geçleyin de yokus yukarı bıçilen tahtaları okula taşıdım. Omuzlarım morardı ya cam tahtalarını taşıarken. O gece yorgunluktan uyuyamadım. Her yanlarım sısladı. Karakollarda dayak yemis insanlar gibi sısladım durdum. Ertesi sabah, her yanım et kırılmıştı. Elimi ayağımı zor oynatabildim. Topalıhyarak gittim, tahtacı kızın karşısına. O güzel Türkmen kızı, dünyanın en cadı, en kötü insan gibiydi gözümde yorgunluktan. Kusluk günde tepe้มىزىدىن كىلىدigi sira, elimdeki hizârı bıraktım. Çatıldakileri indirdim aşa. Yardım ettiler de bu işin üstesinden zar zor gelebildik. Türkmenler karşılık oğullarını bıktıktı. Bense metre ile ölçüm, bir santim bile fazla ekşilik yoktu. Bu işe şartım kaldım, simdi bile çözemedim ölçü gizlerini.

Usunu başına topla, bizim serilik çağımızı çoktan geçti. Bunu bilmeyiz. Bilmek de istemiyoruz. Çocuklığumuzu okudugumuz Jack London'un, Gorki'nin, Kazancakis'in, Istrati'nın, Knut Hamson'un etkilerini silmemiyoruz içimizden. O'ların yaşantılarını ökünyürüyoruz, gelişme çağlarındaki. O'ların yaşantılarını ökünmekle, kalıcı yapıtlar verebileceğimizi savuyoruz. Senin serüven özlemin içinde bu yatıyor. İlye düşün, yani bir serüvene atılmadan önce. Söylediklerim tümüyle yalan olmaz. Binlerce sayfalık yaşam ökümden, iki sayfa yazdım sana. Yaşam ve deneylerim, düşlerim, den, tasarımlarından daha güçlüdür benim. Daha doğrudur, daha az yanılır insanı da olsan. Farfarsız, öfkesez bir karar verip durulmam bekliyorum. Öfkelerimin gücünü başka alanlarda harciyorum, ne dersin?

## ÇAĞDAS

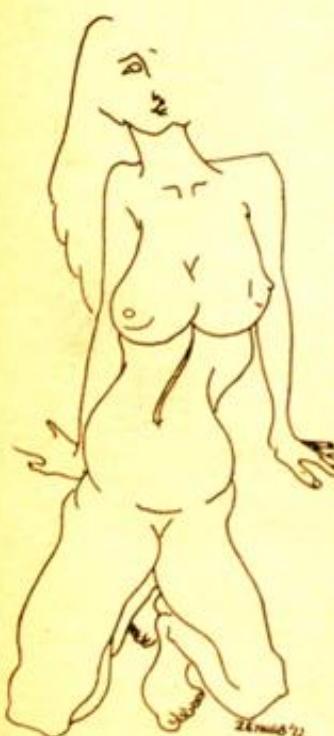
Kız kulelerinden kalma bir kızılık varsa dudaklarında bu demek  
ak tedirginliğin o güzelim düzensizliğini yaşıyorsun  
sağlarında gül ışlıtu, bakışlarında ipek, renk  
durup tam yorgun saatlerinde gecenin  
sicak bir can sevimliliği taşıyorsun.

Bir bulut gelir de kadının, kapkara, çullanır  
dağlar duman duman olur, başımız duman  
giderek kaç yolculuk taşırız uzaklıklara  
olarak ülkeye, sen, ben ve zaman  
su ve toprak.. sonu buysa öylesine yaşarız  
îçimizde dopdolu görüntüleri vardır kırvanein, hüzün  
ve bil ki acı, tath çağrularıyla  
dolaşır tanrıları çığın, yeryüzüünü.

Beni soluklandırmam ölümsüze, usunla sor, inandır  
emeğimi adadığım onlar, yani salt insanlardır  
yazığımı bölüşüğüm dört bir yan, dizlerim okşadığım sen  
koparıyormuş gibi alıp alıp götürme yüreğimi kadının  
kuşlarcana uzaklaşmaz, benden, haydi, ellerini ver  
bir asfalt hızla geçmiş araçların telaşı içinde  
yakınma çekingenliğimizi, su geçen ilk tiren  
hava hep üşütüyor, serin bulunduğumuz yer.

Bir köprüün yükselişi.. ve fabrika bacaları  
tüm yaşama savaşının belirmesi gibidir uzanan yol  
sen her sabah kadının  
geleceği kuşanmış andımızı söyleyerek orada  
başbasa kurtuluşlar aradığımız kış günlerini an  
sonra da  
nisan-mayıs akşamlarını örtünerek iyicene üstüne  
uyan, uyan, uyan.

Ismet KEMAL



Cizgi : Zeynep Devres

# "SIS İÇİNDE,, ŞİKÂYET!..

S. Serpil Savcioletti

Söhretlerden değil, hep yeni yeteneklerden dostlarım var. Oylesine karmaşık sorunların bunalımlarıyla dolu ki bu dostlarım, bütün söyleşilerimizde bitmeyen, tükenmeyen engellerden, istemsiz de olsa hep söz ederler durmadan. Ne mi bu engeller? Ne gerek ki anlatayım. Nasıl olsa bilinmiyor mu? Ve nasıl olsa, "maalesef" böyle değil mi? Ve yine değil mi ki bu bir DERT'tir. Ama, aşılması hiç de güç olmayan büyük görünümü küçük engeller olsa gerektir bunlar. Gariptir ki, herkes de söz eder bu engellerden; açıkçası cambazıklardan, oyunculardan. Oylesine bir "meret" ki bu cambazıklar, bu oyuncular; insana asıl sorunlarını bile

## BİR SAZ ŞAIRİ :

### Âşık Mevlut İhsanî

İçel'in Mut ilgesinde, 8-10 Haziran günleri arasında Kayısı bayramı ve Karacaoglu senlikleri düzenlendi. Ben de konuklar arasında idim. Mut'a çağrılan saz şairleri içinde özellikle Âşık Mevlut İhsanî dikkatimi çekti. Kendisiyle uzun uzun söyleştik. Yaşam öyküsünü bütün içtenliğiyle anlattı. Erzurum'un Şenkaya ilçesinin Bardı bucagında 1928 yılında doğan Âşık Mevlut İhsanî simdilerde Sarıkamış'ta yaşamaktadır. Evlidir. 6 çocuk babasıdır. Bu değerli Halk Ozanı, ilkokulda iken elinde patlayan bir bomba yüzünden iki gözünü yitirmiştir. Kör demeye dilim varmamış, o da Âşık Veysel gibi Doğa'yı, Evreni ve İnsanları içten görebilmek yeteneğindedir. Âşık Mevlut İhsanî'nin, İstanbul Radyosunda Bedri Sinan Mahfîri öyküsü yayınlanmıştır. Plakları da doldurulmaktadır. Hiçbir yerde yayınlanmayan şiirlerini GÜNEY'de yayılmasını sevinçle duyarurum.

Sunacağımız şiirleri ve vereceğimiz bilgilerleride Edebiyat Tarihçileri için birer değerli BELGE olacağından kuşkumuz yoktur. Bana Minübûste yazdırdığı bir koşmasının aşağıya aynen alıyorum.

Celâl CUMRALI

Sorma âşıkları kimin nesidir  
Âşıklar Mevî'nin hediyeleridir  
Ruhun arzusudur kalbin sesidir  
Ne ölçen hisseder ne tartan anlar

Dünya súrmelenmiş elâ gözü kiz  
İç pek kararlıktır üstü ay yıldız  
Önù görünmeyen dalgahı deniz  
Ne süren fark eder ne batan anlar

Yeniler yeşerir eskiler solar  
Koyunlar çekiller kuzular dolar  
Bir yandan gün aşar bir yandan doğar  
Ne kalkan hisseder ne yatan anlar

Kâlnat Mevî'nin bir zerreşidir  
Mevlut İhsanî kimin nesidir  
Tüfek korkunç amma neyin sesidir  
Ne yapan hisseder ne atan anlar

unutturabiliyor kimi zamanlarda. "Ah, vah!" bile dedirbiliyor insana. Hele hele yeni bir yetenekse... Ve bu yeni yetenek çokça da duygulu ise... Syrilmamışsa duygusal yaşamdan... Ulaşamamışsa dialektik (eytisim) bir görüşe henüz; ilk basamaklarında ise... Ve de hâlâ me... fizik bir görüşle devinivorsa... Yandi, hem de sap gibi yandi!

Dikat edilirse, "DOSTLARIM" diyorum hep... Hem de bile bile... Çünkü arkadaşlığın en anlaması ve de en soylusudur: Cins ayrımlı gözetmemeksin; ve birbirlerinden —hosça söyleşilerinin dışında— hiç bir şey beklemeksizin kurulmuşsa ilişkiler... İşte dostluk!... Dostluk budur işte. Belki ülküsedir (ideâl) pek asıri... Ama var ya... Kuruluyor ya böylesine bir ilişkisi... Ve böyle, böylesine bir ilişkiden oluşuyor ya gerçek bir dostluk. Bunun için sakınmadan "DOSTLARIM" diyebiliyorum. Hatta ve hatta bir bayan olmama karşın bile... Çünkü, DOST ve de DOSTLUK... O denli güzel ki...

Ama yine de yoklayınız söyle bir; bakınız çevrenize: Yazarlarınız ve sanatçılarınız naşıllar? İşlevleri ne, sorumlulukları ne? Ve buna karşın yaptıkları işler ne? Bırakmışlar asıl sorunlarını veryansın ediyorlar birbirlerine... Üzüyorlar birbirlerini; kırıyorlar. Ama ama gerçek... Evet gerçek bu! Ama ne var ki, —doğaldır ki hepsini değil— suçlayamıyorum da onları... Çünkü onların da bitmeyen, tükenmeyecek, sorunları var... Kimi bir dergi ya da bir gazete sahibidir, her zaman boy gösterebilecek; ve hatta ve hatta kaleminden kan damlattıracak! Ya öbürünün... Bitmeyen, tükenmeyecek sorunları olanın... Nesi varnesi?.. Belki güçlü bir kalemi; ve belki de... Hayır, hayır!.. Belki de değil, gerçekten bir davaya olan inancı var. Ama, salt bir şey yok: O da yalanı, dolanı... Ve bir de kimi zaman (ya da çoklu zaman), yazdıklarını yayımlatabilecek ne bir dergisi, ne de bir gazetes... Yok, yok!.. Ve o zaman, düşüncesi soylu; kalemi güçlü (ama gerçekten); ve bir davaya inancı olan sanatçının ya da yazıcının sesini bile duymazsınız. Ama isteyerek susmak degildir bu elbette... Çünkü duyurmazlar; kalemini kıtarlar adamın.

"Söhretler" dedim... "Yeni yetenekler" dedim... Ve yine, her ikisinin de "Oylesine sorunları var ki" dedim. Oysa ne gerekti? Böylesine bitmeyen, tükenmeyecek sorunlardan söz etmek: "SIS İÇİNDE" böylesine bir çeşit SIKAYET MEKTUBU sunmak...

Ve şimdi, "ne gerekti?" deyince de Zühtü Bayar'ı anımsadım nedense?.. Ama, doğaldır ki, nedensiz değil bu anımsayışim... Çünkü, "Plastige Sayı" (\*) başlıklı bir yazısını okumustum Yeni Ortam'da Bayar'ın... İşte nedeni bu. Kestim o yazıyı... Hâlâ saklıyorum... Ve öylesine inanıyorum ki o yazı, bende hiç eskimiyecek. Oylesine güzel, öylesine duyarlı bir özdeyiile getirmisti ki, Zühtü Bayar, bir sanatçı (Ali Büyükhelvacı), ve de o sanatçıdan devrimle sanatçının kişiliğini. Bayar "Plastige Sayı"da söyle diyor: "Sanatçının çok duyarlı; çabucak etkilenen, küsüp darılan, "naif"

bir kişiliği olduğu gözden irak tutulmamalı ve "çağdaş gerçekliği bilinci bir biçimde örsele, yenlerin" dışında bütün sanatçular korunmalı, gerekli yardımlar yapılmalıdır."

Gerçekten de böyledir bir sanatçı ya da bir yazar... En yenisinde de, en eskisinde de; egemen olan ince duyarlıktır cunkü. Gerçi düşünceleri dialekтик, devinimleri özbeksel (maddi) dir gerçekçi ve de devrimci bir sanatçının ya da bir yazıcının. Ama ne var ki, bu konularda duygusal bir yaşam sürdürür; doğrusu sürdürmek zorunda kalır. Çünkü sanatçı, cunku yazıcıdır o insan... Oyleyse duyarlı olmalıdır elbette! Duymahdir cunku en ince her şeyi, herkesten çok!

"Duymahdir cunku en ince her şeyi, herkesten çok" deyince, bu kez de Behzat Ay'ı anımsadım. "Dor Ali'nin; kimi gezgi notlarının —örneğin "Gündögusu" — yazarı; ve en son olarak da "SIS İÇİNDE"ki Behzat Ay'ı. Ne güzel yazmış "SIS İÇİNDE"yi Behzat Ay... Çok sevdim. Cumhuriyet'te tefrika olarak yayılmıştı. Behzat Ay "Sis İçinde"de: Orta tabaka insanların bungun ve bunalımlı toplumsal yaşam ilişkilerini; sapmalarını; her sayfaında ise bir sanatçının — ama evli bir sanatçının — ilkokul öğretmeni bir genç kızla seviye (aşka) deñin varan ilişkisini — ama sanırmam, yine de bir dostluk sevisini —; ve yer yer de ülkemizin siyasal görünümlünü öykülüyordur. Belli ki o sanatçı, Behzat Ay'ın ta kendisidir. Çünkü yaşamayan insan böylesine bir yaşamı bu denli duyamaz: ve bu tür bir ilişkiye böylesine duyarlı bir biçimde dile getiremez.

Özgün sanatçı Behzat Ay bir Millî Eğitim görevlisidir; hem de bir İlköğretim müfettişidir. Ama bugün Ay, ilkokul öğretmenliği yapıyor. Yapıyor değil, yapılıyorlar... Ceza! Çünkü! Bunun böyle olduğunu gazete ve dergilerde; hem kendi kaleminden ve de hem başka kalemlerden tanık olduk. Kaldı ki Behzat Ay, buna da değiniyor "Sis İçinde"de: Sis içinde şikayet ediyor Behzat Ay.. Ama kim? Kime neyi?

İste okurlar, bir sorun daha size... Çıkarılırsın sizin içinden!

Ve ben şimdi daha iyi anlıyorum: Bitmez, tükenmez sorunlar bir ağ gibi sarılısanatçıları ve yazıcıları... Boyunlarını sıkı ve de ellerini bağlayan bir prangadır sanki bu sorunlar... Ve bir "sülfük" gibidir sanki!.. Yapılmıştır dört bir yanına sanatçılara ve yazıcıları... Ama bitmeyecek mi, ya da en azı indirgenmeyecek mi bu sorunlar!

Ve simdi ben de:

"Sis İçinde" şikayet ediyorum... Kime, neyi mi? Yanlışlığımı:

İlkim "neyi mi?"yı...

— İşte hep bu anıtlıklarımı; ve de anıtlabileceğim daha nicelerini...

Sindim de "kime mi?"yı yanlışlıyorum:

— Sanatçı; sanatçısı; yazıcısı da yazıcı... Ve yine sanatçıyı yazıcıya; yazıcıyı da sanatçısı... Ve bu kez de yazıcıyı; ve de sanatçısı; yazıcıyı ve de sanatçılara için tartışmalara giren soylu okuyuculara.

İste size: "SIS İÇİNDE" BIR SIKAYET MEKTUBU!..

Ama ne var ki, nasıl olsa bir gün:

"Boşuna füzülme divane gönüm;

Bilirsın her derde derman bulunur.

Madem başımızda bu zalim zulüm;

Elbet bir gün şahı merdan bulunur."\*\*

(\*) Zühtü Bayar: Yeni Ortam, 5 Mart 1973.

(\*\*) Âşık Mahzuni "DivaneGönüm" adlı şiirinde.

# NALINCI KESİSİ Gibi

## A. Ventura

— Picasso öldü ya, doğrusunu söylemek gerekirse, ben resimle, rinden bir şey anlayamıyorum. Kısacası sevmiyorum. Resimleri birkaç bilinmeyen denklem gibidur karşısında.

— Sevmek başka şey, anlamak başka...

— Niye başkar olsun?.. Sen anlamadığın şeyi sevebilir misin? Zaten sevgi dediğin de ne ki, salt karşılıklı anlaşma. Dostluk da öyle. Ister sanat olsun, isterse insan, ancak anladığımız oranda seviyoruz. Picasso belki bu nedenle uzak bana, resimleri istemiyor içimi.

— Düşünceme biraz ters gelecek belki, yine de Picasso'nun sözlerini anımsamadan edemiyecem: "Niçin bir resmi ille de anlamak istemeli?" Aşki anlıyor muyuz ki? Sevgiliyi sevmemiz mantık nedenleriyle açıklanabilir mi? Arzu ettiğimiz için severiz. Resim de öyle. Büyücülük vardır işin içinde. Aşka olduğu gibi. Kızılırmak satılmamaz, yapışmaz, tek başına fışkırıp çıkar. Neden, nasıl? Bu sorulara karşılık vermemi istemezsiniz herhalde. Her şey göredir. Her şey yorumu bağdır, çiplak zekâının işidir."

— Doğru söylemiş. Istersen örneklerin içine güzelliği de ekle. Kim en iyi anlar güzelden, yanıtlayabilir misin? Olسا olsa sevebilir. Ozan yerinde düşürmüştür:

"Ben güzele güzel demem  
Güzel benim olmayıncı"

Bir de Koca Veysel'i dinlesek:

"Gürelliğin on par'etmez  
Bu bendeği aşk olmasa"

Sanırım bu deyişler düşünemeli, zi doğruluyor. Daha büyük bir itirafta bulunuyum: Ben şırdan de anlamıyorum!

— Benim de anlamadığım şır oluyor: Dıwan Edebiyatı, İkinci Yeni şiir, anlamsız şiirler, ideogramlarla belirlenmek istenen somut şiirler...

— Şırdan anlamıyorum derken, şır akımlarını amaçlamadım. Dünya şırdan sözleşiyorum. Aslında anlıyorum diyenler ne yapıyorlar? İç dünyasına mı yaklaşıyorlar sanatımın, yeni bir düşünmeye, yorumu mı ullaşıyorlar, yoksa şır incelemeye yeteneklerini mi



gögümü süsleyen çimenleri biçmeyin  
yükreklere dolusu inançlar beslemiş  
tomurcukları  
yaprağında en yeşili varken  
beklenenin  
kem gözün ışığından ip-irak  
güneşi kucaklaşın  
gün batımına dek  
yeniden doğuşları...

Suzan GÖKÇEK

— İyi ki Picasso'yu anlamadığı, mi kaçırdım ağzından. Her sözünde onu yineliyorsun. Bence Picasso talihli sanatçılarından. Yaşarken ününü görebilmis, hem de büyük bir servet yapmış. Böyle kaç sanatçı daha sayabilirsin? Aslında yaşarken ünlenip ünlenmemesi önemli değil de, kimse yapıtların sanat değerlerinin çağdan çağda değişmesi, Zamanında resimlerine değer verilmeyen, kendisine de deli sıfırı kullanılan bir Van Gogh bugün nasıl büyük bir sanatçı, bir dahi olabiliyor? Resim yine aynı resim, sanırım değişen bizleriz, bilmek değer yargımız.

— İyi ama...

— İzin ver de sözlerimi bitireyim. Van Gogh'dan sözedyordum. Bilmem kardeşi Theo'ya yazdığı mektupları okudun mu? Mektuplarım birinde söyle diliyor: "İerde

daha güzel bir şey yaparsam, her halde şimdilik çalışığımdan başka türlü çalışmış olmayacağı, demek istiyorum ki elma, aynı elma olacak, yalnız daha olgun olacak. Hiçbir değerim yoksa bugün, herde de bir değerim olmayaacaktır, ama ilerde bir değerim olacağım, bugün de vardır demek." Van Gogh'un söylediğleri çoğu sanatçılardan için geçerli. Demek ki sanattan anınamak diye bir şey yok da, sanatı sevmek vardır. Bir yapımı ne de olsa sevgi ile yaklaşabilirsek o degen anlıyor sanıyoruz kendimizi.

— Eleştirmenleri bir kaleme düşlip atıyorsun. Sözlerinden anladığım şu ki, sevme ve anlama kavramları bir noktada aynı doğrudan düşünceleri içeriyor. O zaman eleştirmen ancak sevdığı yapıtları eleştiriyor, sevmeyiklerini yere çatıyor, öyle mi?

— Öyle değil mi ki? Hangi eleştirmen çöküp da, ben bu kitabı sevmemi olsa anladığım kada, rıya büyük bir yapış, diyebilir? Söylerken bile gülünç. Dün Van Gogh'u anlamayan eleştirmen, bugün mü anılamaya başladı onu? Niye biri okup ta Hamit'i övmüyordu? Sana geçenlerde okuduğum kisa bir öyküyü anlatayım. Yalnız Hilmi Yücebaş'ın boynuna ve, 1942 yılında Nurullah Ataç Külliük Kahvesine gitmiş. Bakmış ayakta bir genç gür sesyle söyle bağıryor:

Bir tebeşir...

İki zar...

Ve ates!..

Ataç genç adamın yanına gidip içtenlikle kutlamış: "Härika! Siliriniz bir harika. Siz 1942'nin en büyük şairisiniz. Hakkınıza bir tebeşir yazacağım." Genç adam şaşkınlıkla yanıtlamış: "Fakat ben şır falan değilim efendim... Sadece burada garsonum. Tezgâhtan bir tebeşir, iki zar istedim. Su kosedede oynayan tavlıclarla vereceğim.. Sonra surada nargile içen müzىkerlerin de atesini tazeliyeceğim.. Onun için (Bir tebeşir, iki zar ve ates) diye bağırıldım!" Görüyor musun şır beğenisi nasıl da değişiyor. Ataç yaşasayıdı bugün oturur, bizimle beraber gülerdi bu öyküye. Sözü bağlamak gerekirse.. Sen resimden, şırdan anlıyorum diyenlere boş ver. Herkes nahnı keseri gibi kendine yontuyor.

## KÜÇÜMENLER

"Rusen Hakkı için"

II

Bayırın ötesinde bir yarınlı sulak  
Sulağın altında kapısı devrik kahve  
Kahvede Kara Mehmet ayağa kalktı  
Pehlivan Kadir ve ötekiler  
Yerinden doğruldu yarınlı yamalak...

İki yanık dirgen gibi karşılıkla varıldı  
Çorak çoraga... sulak sulağa...  
Testi testiye...

Hepsi batan güne karşıydı..

Testi çok kötü kırıldı.. hey!

Ovanın başında bir küçük kent  
Kentin içinde kahn duvarlar  
Haftada iki gün iki saat  
Duvarın dibinde birikir yalnızlıklar  
Yaşlılar.. tazeler.. çocukların...

Duvarların bir içi, bir dışı ağlar.. hey!

Denizlerin kıyısında bir koca şehir  
Mavilere doğru bakar konaklar  
Konaklarda birinci katın altında  
Gözleri devrik bir çocuk yatar..

Senin de gözlerin devrilmiş bak  
Hey.. elimdeki sarışın yaprak hey!

N. Rasim ÖZSOY

# Geçen Günlerle

## Kenan Ercan

daha mı yaşamamıydı

27.12.72

"Yaşamda tek gerçek ölümdür." Böyle demiş bir yazısında Maurois.

Acaba öyle midir? Ölüm müdür tek gerçeki yaşamın? Doğuyoruz, çocukluğumuzu yaşıyoruz, büyüyoruz ardından, ilk gençlik yılları, evlenme, çoluk çocuğa katılma, yaşılık ve kaçınılmaz bir son. İşte yaşamın bir sürü anları.. Hepsini mi gerçek diji? Bir kaçınılmaz sonumuz mu gerçek?

"Ben bir fotoğraf makinasıym, Yüreğimde Anadoluya yatar taş, taş, toprak toprak, ev denen meşgulardır. Çocuklar başını yaslar kara yastığuma, üzüm gözlü, yurtik pırtık, umut dolu. Ben bir fotoğraf makinasıym hüzün yüklü. Sahibim bu satırları yazan, gözümü şimşekçe açar bazar; yüreğime tipik bir gülüş akar veya siller yanağındaki yaşları Hozat'lı ninem. Büyükkentlerin ızafında ıssızım. Donarım Posof'un karından, Sâphân'ın eteklerinde bir yûjin katılmış bebe... Bir fotoğraf makinasıym ben."

İlahi Maurois.. Dünyayı ta-

nıman için daha mı yaşamam gerekiydi ne?..

\*

utanmak'a varmak

30.12.72

Bugün mektup yazmam gererek uzaktaki dostlara, İzmir'e, Bilecik'e, Ankara'ya, Izmit'e.. İlk önce Mehmet Aydin'a yazdım diyorum. Yeni görev yerinin başarılı olmasını dileyim, acısına ortak olayım bir parça da olsa. Öğretmenlik zor, yorucu, şerefli bir meslek. Ama yurdumuzda bu işin şerefi bir vana itenmiş, yalnızca yorucusu ve zor yanları yaşıyor, daha doğrusu yaşıyor.

Mehmet Aydin, Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmendi. Evi, eşi, çocukları, kuruğu düzeni hep oradaydı. Bir gün bir yazı, bir haber geldi, Konya'ya atadığını öğrendi. Nedenini bilmeden, anlayamadan. Apar topar kalktı gitti. Yıkılmış, bezmiş, umutlarının yaridan çoğu yitirmiş olarak, Son mektubunda aynen söyle yazıyordu: "Daniştaya dava açıyorum belki bir yararı olur diye.. Ya işte böyle Kenan'çığım! Hanım, çoluk çocuk An-

kara'da kaldılar, ben ise bir aydan beri Konya'dayım. Yeni yavrularımı, okulumu almışma çalışıyorum. Artık, on beş günde bir Ankara'ya dönüp bizimkileri görürüz sanırım..."

Mehmet Aydin öğretmen, ayın zamanda iyi bir ozandır da. TRT yarışmalarında şiir büyük ödülüne alımıktı kitabıyla, Hanımımız unutulabiliriz "Özgürüğe Açılan Eller"deki o güzel, ince şiirleri?

Sözün kasisı halkçı, sapına kadar Atatürkçü, yurdunu seven bir ozañ—öğretmeni harcadılar göz göre göre. Acımadan hiç. Şimdi bize tek bir cümle yazmak kahyorum buraya: "Günün birinde duygulardan —utanmak—a varabilecek misiniz acaba?"

\*

gölgesinde yaşayanlar

6.1.73

Baktım duruyor, yürüyor ben yürüdükcə. Gölgem bu Herkesin gölgesi gibi bir gölge işte. Ama bazı kişilerin gölgesi daha başka türlü olmalı diyorum. Durduka yürüdügüne inanan kişilerin

## olan-biten

• Ümit Yaşa arkadaşımın oğlu Vedat, 7 Mayıs günü, Galata Kulesi'nin 9'uncu katından kendisini boşluğa bırakarak "intihar" etti. 24 yaşında ve D.G.S.A. son sınıf öğrencisi Vedat Oğuzcan'ın, Güney için hazırladığı ve ancak ölümünden sonra bize ulaşabilen desenlerini bu sayımızdan itibaren okurlarımıza sunuyoruz.

Çırıntılarını belirtir, Oğuzcan'ın aliesine başsağılıkları dileriz.

• Şair ve yazar arkadaşımız Mehmet Salihoglu, görevi başında iken, bir şok geçirerek hastaneye kaldırıldı. Halen evinde tedavi gören Salihoglu, iki yıldır yürütece bir savaş içindeydi. Çok yazıyor, çok değişik işte çalışıyordu.

Tez zamanda sağlığını kavuşturması diler, arkadaşımıza geçmiş olsun deriz.

• Halim Uğurlu arkadaşımız, iş temasları nedeniyle, Avrupa gezisine çıktı. Avrupa'nın çoğu ülkelерini dolaşacak olan arkadaşımız, bu arada el ülkelere yazar ve sanatçılıyla görüşmek fırsatlarını arayacak ve tümlediği TÜRK DESTAN ile ATEŞ KUSLARI şiir kitabı, gezi dönüşünde baskiya verecektir.

• Yarımca Sinema — Sanat Dostları Derneği'nin 27 Mayıs — 3 Haziran günlerinde düzenlediği 2. Yarımca Kiraz Senliği, bu kez daha çok ilgi gördü. Bu senliğin, Belediye Başkanı Hüseyin Avni Şirin ile yardımcısı Avni Özture'nin övülesi çabalarıyla önlümdeki yıl "Uluslararası Sanat Senliği"ne dönüseceği anlaşılmaktadır.

## ÇARIN ÇOCUKLARI

### İÇİN BALAD

Onlar, Çarın çocukları  
Seken bir topla oynadı  
Sağa sola atıp kaptılar onu  
Çarın bahçesinde bir Mayıs sabahı  
Top düştü tarhılar anasına  
Ya da kuzey kapuya vardi.  
Parlak bir ay o batı göklerinde  
Öyle beyaz aslı duruyordu.  
Dedi ne kadar benziyor papannı yüzüne  
Bir rahibe görüp ziplayan topu.

Firunda patates yedim  
Altı bin mil uzaklarda,  
Yıl 1916 ve Brooklyn,  
Yaş İki, çocuktum daha,  
Gömlek giydiği zamanlar  
Franklin Roosevelt dik yaka.  
Ah Nikola, Nikolaçık  
Dedem öksürdü ordunda,  
Bucharest'te saklanıp üç gün  
Eksi bir şarap fışısına,  
Kendi kral olmak için  
Amerika'ya göçen sonra.

Ben babamın babasıyım,  
Çocuklarımın suçu sen,  
Tarihin acıma ve dehşetinde

Eneas'tır çocuk yine;  
Oyun odasındadır Troya  
Oyuncak at yanındır.  
Çocuk doğar! Babasını  
Sırtında taşıyacak çocuk.  
Bak görünen o kadar çok sey geçmiş  
Ve acıma nedir bilmez su tarih  
Bir başına yaşyan İçin,  
Çay içen, soğuk alan,  
Varsın genel olsun öfke;  
Nefret ederim soyuttan.

Zipladılar kardeş bacı  
Havalanmış topa karşı.  
Oyununa kılıç gibi onların  
Düştü güneş darmadağın,  
Yıldızlarını arasından doğuya  
Subata ekme doğru.  
Okşadı yanaklarını Mayıs yeli  
Uykuya seyreden bir anne gibi,  
Ve seken topun üstünde  
Kavgaya tutuşurlarsa bir de  
Kız oğlamlı çımdıklar  
Ve basar tekmejî oğlan,  
Suracıkta bir adamın yüreği  
Kaktüs tomurcuğudur açılan .

Bir başka toptur küre  
Top ziplayan üstünde.  
Dönen ve çevrilen dünya  
Şifa vermez ruhumuza.  
Eğirdiği şey karanlığından

Ellere sağlam öyle kocaman.  
Ey amaçsız taş yürekli maden  
Harcanmış ve kendiliğinden  
Çocuklara ve oyuna aksi  
Yalnız kovalayan kendikendini.  
Suçsuz ek geçirilir,  
Onlar suçsuz değildir,  
Babalarının babası onlar,  
Kaçınılmaz geçmiş anılar.

Bu aekli yıldızın şimdii  
Bir başka ekimi,  
Görürüm ikinci yılını  
Yerim firinda patatesimi.  
Tereyağı dünyam işte  
İtilmiş şaşkınlı ellermle,  
Düzen yüksek bir koltuktan  
Ve başlarım feryadını tutamam.  
Kilitli demir kapı altında  
Top gece yuvarlana yuvarlana.  
Kız bağıriyor, feryad ediyor oğlan  
Top kurtulmuş onların arzusundan.  
Denetlenmez işte  
Seke bir top bile  
Duvari altında bahçenin.  
Yüzüzyeyim dehşetiley  
Babamın babalarımı  
Ve kendimi düşünmenin.

DELMORE SCHWARTZ

Türkçesi : S. BAŞCILLAR

# ÂŞIK VEYSEL İÇİN

## Sema Başaran Özcan

Bilindiği gibi Âşik Veysel de göctü; ardından sevenlerini bırakarak.. Hakkında övgü dolu sözler söylenildi. Başağlığı telgrafları çekildi. Veysel'in eşiye.. Bir ilçeye Veysel'in adı ve rileceği duyuruldu kamuoyuna. Gene köyünün adının da değiştireceğini gazetelerden okudu. Bütün bunlar Veysel'e karşı kamuoyunun ilgisiz kalmadığını göstermiştir.

Halk şirine karşı ilgi duyan, onu seven, herkes gibi ben de bir kez daha Veysel'in şiirlerini okuyayım dedim. Sanırım bir ozanın da en çok hoşlandığı, istediği sey okunabilmek, kuşaklar boyu hatırlanabilmektir. Okunmayan, bir köşede unutulan ozan, yaşamamış demekdir.

Herseyden önce Veysel'in ozanlık gücü üzerine çok söylemiş olduğunu belirtelim. Kimi eleştirmen—yazarlarımız onu "ulu halk ozanı" ve soylu sanatçılar (Yunus—Karacaoglu—Körögölu—Pir Sultan Abdal) dizisinin sonuncusu" (1) olarak kabul ediyorlar. Bir başkası da "Halk şirimizde bir doruk değildir ama göze çarpan bir tepe (2) olduğunu belirtir. Afşar Timuçin de aynı görüşe katılır. "Âşik Veysel elbette silinmeye yüz tutmuş olan halk şır gelenegi, mizin en ilgi çekici ustasıdır.. Veysel gene de günümüzün en büyük halk ozanıdır; belki zin cirin son halkası" (3). Onun değerini ortaya koyan bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Genellikle usta bir ozan olduğu görüşü herkesçe paylaşıldığını söylediğinden sonra şiirlerine bakışlarını çevirebiliriz.

Veysel bir şiirinde "Üç yüz onda gelmiş idim cihana" (4) dedigine göre 1894'de doğmuş. Pir Sultan toprağından oturmuş, büyümüş ve yaşamıştır. "Âşik Veysel şire gelenek kapsın, dan girmıştır" (5). Gerçekten eski halk ozanlarıyle yapılacak ufak bir karşılaşırma, onlar arasında benzerliği ortaya koymuş olacak. Dünuya bakış tarzında benzettelere başvurusunda, biçim özellikleriyle söyleyistedir. Çoğunlukla bu ortak yanları. Ornegin Ruhsatı.

## toprağım oğul verir

turunç memelerimi dol ağızna bakahm  
kaldır bacaklarımı yukarı  
bir pula sattılar beni  
sarmalı, belimi ve bileklerimi  
ben sana tutsağım nikâhıym  
bir pula sattılar beni

ve umutlarımı yüklesin ellerin  
en bulanık limanlarına / en uzak ülkelerin  
gece bakoşlı gemilerine haraç  
umutlarımı yüklesin  
dişleri keskin ensesi kahn/  
bakışlarını

çağından şikayetçidir; insanlara—karşı—güvensizliğini söyle dile getirir: "Bir vakte erdi ki bizim günümüz / Yigit bellî değil, dert bellî değil / Herkes yarasına derman arıyor / Derman bellî değil, dert bellî değil." Veysele de aynı sözler var. "Dünya geniş idi şimdi daraldı / Çöküp gideceğin yer bellî değil / Yetmiş altı yıldır alır satarım / Bakmadım deftere kâr bellî değil." (6) Eskinin çerçevesi içinde incelenen şiirleri olduğu gibi yeni ses, yeni düşünceler getiren şiirleri de vardır Veysel'in.. Ve asıl kalıcı, günlerde yer edici şiirleri de bunlardır. "Güzelligin on par'etmez / Bu bendeki aşk olmasa / Eğlenecek yer bulaman / Gönülündeki köşk olmasa" (7) Toprak şiir de bu bölümde ele alınmalıdır. Çünkü "Toprak ona göre canlılara can veren ve çevreminizi süsleyen bir kavramdır, dosttur. Topraktı topnak olarak sevmesi ve ona bağlanması da önemlidir. Türkük bilinci yanında vatan kavramı ve bilinci de geniş ve önemli bir yer tutar Âşik Veysel'de.. Bu konuda eski âşıklar da yoktur; çağımız âşıkları da konuyu Veysel kadar başılı işleyememiş, onun haktığı açıdan bakma, mistir." (8) "Dost dost diye nice sine sarıldım / Benim sadık yarımla kara topraktır / Beyhude dolandım, boşa yoruldum / Benim sadık yarımla kara topraktır" Büyüülü saziyle tarlasına da seslenen Veysel, onun yaşamındaki tuttuğu önemli yeri belirter. "Bakarsan bağı olur bakımsızan dağ olur" atalar sözünün gerçeğindedir hep. "Tariham sana üç yüz fidan aşlasam / Tarla cosar, fidan cosar, el cosar / Gücüm yetse hemen işe başlasam / Kazma cosar, kürek cosar, bel cosar." (9).

Tasavvufu konu olarak ele alan şiirleri de epeyce çoktur; ayrı bir yazının konusu olabilir, lecek kadar. Yalnızca su kadarını söyleyeyim ki, O, bu alanda da başarılı şiirler içinde getirmiştir.

Veysel, gerçekten her bakımından incelenen bir ozandır. Gelenekten aldıklarını bir bir saptamak; ayrıca onun gelenegi eklediklerini de gün ışığına çıkarmak gerekecektir. Özellikle Atatürk Devrimleri'ni işleyen vatan-millet kavramlarını ele alıp, bilime-teknike gösterdiği ilgi gözler önüne serilmeli. Zira Onu en fazla çağımıza bağlayan şiirleridir bunlar.. Halk şirimizde bu güne dek el vurulmaması konuları işleyişte gösterdiği ustalıkla Veysel edebiyat tarihimize hakkı olan yeri fazlaıyla alacaktır.

- (1) Zühtü Bayar: Yeni Ortam 24 Mart 1973  
"Bir Âşik Veysel Vardı!"  
(2) Muzaffer Uyguner: Türk Dili — Türk Halk Ed. Özel Sayısı "Âşik Veysel Üzerine" adlı yazısı

## DEĞİNME :

### Merhaba Yaşamak

### Zülfikar Sezen

Hasan Hüseyin Yalvaç'ın ikinci kitabı. Kendi yayımı. Yalın bir kapak düzene içinde, 60 sayfa.

H. Hüseyin Yalvaç genç bir şair. Elbette ki duyuşu, düşünüşü, olaylara bakışı daha başka olacak. Dizelerini oluştururken duygusalının yanı sıra, yaşıtlısının acı tatlı yanlarını, top, lüm sorunlarını da ortaya koymak çabasında. Bunda yeryer de başarılı.

Kara tren soluyupta derin derin ah çeker / Ah çeker. Vagon çeker.. dert çeker / Ne çekerse Sarıkamış çeker.

(Sarıkamış Türküsü s. 44)  
Yalvaç'ın deyis ve söyleyi tek bir düzelticinde değil. Bu, Yalvaç'ın henüz bir araya içinde olduğu gerçekini ortaya koymuyor.

Bilmelisin / Gözleri kör bir kentin köprüleri çürüktür / Ve bilmelisin ki zaman sağır günde günbegün.

(Bilmelisin s. 29)

Sairin rahat bir söyleyişi var. Bir noktada kuskulu; uyaklı şiir mi, uyaksız şiir mi? diye. Halk ozanlarına olan özentsi kendine öge bir yol bulmasını engelliyor. Usteliğin yoresel dil, yöresel sözcük kullanma tutkusunu da var. Hürküdü-Yürüdü, Eğni, döste, udum-udum gibi. Hu, onu bazı sözcükleri bilerek veya bilmeyerek yanlış kullanmaya götürüyor. (İyi, cene yerine, eycine'de olduğu gibi). Halk ozanlarının etkisinde çokca kalmış.

Dost görünüp içimse sinsi emellerini salana / Çalışanın alın terini sömürené alana / Başbos uzayıp giden bu talana / Hizmet edenlere yuh yuh olsun.

(3) Afşar Timuçin: Cumhuriyet Sanat — Edebiyat Eki Şubat 1971.

(4) U. Y. Öğurcan: Âşik Veysel; M. E. B. Kültür yayınları

(5) Muzaffer Uyguner: y.a.g.y.

(6) U.Y. Öğurcan: y.a.g.e. S. 45.

(7) U. Y. Öğurcan: y.a.g.e. S. 57.

(8) Muzaffer Uyguner: Türk Dili — T. Halk Ed. Özel Sayısı: y.a.g.y.

(9) U. Y. Öğurcan: a.g.e. S. 116.

gün tutsa / ellerimi açayım  
yalancı tanrılarla putlara /  
n'apayım  
sarmalanan bileklerim şimdî özgürkül  
uzanmış da yatiyorum sırt üstü öyle  
turunç memelerimi vermişim  
emiyorsun zorkocam doymazsun

gün gelir gemiler döner en uzaklardan  
geceler gögerir sabahlar döllenir  
badem dal döver / dalbahar  
yaprakları yeşerir  
sarmaşık yürütür bir yıldız kayar  
toprağım oğul verir gene  
gün gelir,



## Ellinci Yılda Görevlerimiz

### Ersen Tolunay

İçim, sizim sizam sizler ara sıra. Anlatılmaz bir duygusalık doldur yüregimi. Sevi duygusallığı degildir bu. Kocu kentin, gürültülü, öğülere bağlanmış yaşantısında, bir büyük "DOĞA OZLEMİ" sarar her yanımı. Başımı döndürür. Anılarım, yekimler yerinden. Benim, her birine ömrümden bir yıl verebileceğim, dün gibi taze, sıcak, simsiçak anılarım. Yaşamının en büyük mutluluğu olarak sayarım, Yedek Subay Öğretmen olarak köye gidişimi. Bu mutluluğun üzerinden, yedi yıl gibi uzunca bir süre geçmesine karşın, hâlâ "KÖY" der, "KÖY" ü yaşarım. Türküyü bilirlisiniz: "Bilen bilir, karlı dağın ardu..." Gerçekten de öyle. Bilen bilir. Dahası, bu toprağı, bu topragın kişilerini seven, onları duyan, anlayan bilir. Ne güzel bir uygulamayı, Yedek Subay Öğretmenlik uygularası. Bazı sakıncalarına karşın. Yurt gerçeklerini yerinde görmek, yurdun çeşitli yörelerinin kendine özgü yaşantısını, törelerini, folklorunu yerinde yaşamak, ne güzeldi. Sayın Yasar Nabi, 1965'lerde, Yedek Subay Öğretmenlerin yurdun çeşitli yörelerinden gönderdikleri gerçekleri yansitan gözlemlerini yaşamıştı. "YURDUN DURUMU UZERİNE RAPOR" adlı kitapta, İçtenlikle, yurtseverlikle, aksla yazılmış, tam bir yurt raporuymi gerçekten de. Yurdun dört bir yanından, yozlaşmadan kaleme aldıkları gözlemleri, anıları göndermişlerdi, genç öğretmenler. Türkiye'nin çözüm bekleyen tüm sorunlarını, tarihleri, ve belgeleri ile çökarmışlardı günüğine. Çarelerini de önererek...

Simdilerde, büyük kentlerden kopmama kavgası veriyorlar aydınlarımız. Dipdipi, dumani tüten bir rakam var önünde. Türk doktorlarının %61'i, Türkiye nüfusunun %5'nin yaşadığı üç büyük kentimizde görev yapıyorlar. %13'ü ise, nüfusumuzun %68'inin yaşadığı diğer bölgelerimizde. İstanbul'da bir doktorumuza beş yüzü aşın hasta düşerken, Adıyaman'da yirmidokuzbin hasta düşüyor. Kimseyi suçlayacak değiliz. Ustalık, bugünün şaskılık yaratacak, çarpıcı gerçekleri değil bu gerçekler. Yıllar yılı yazalmış, yıllık yazılmış; yazanların, söyleyenlerin bile uymadıkları, tutmadıkları gerçekler...

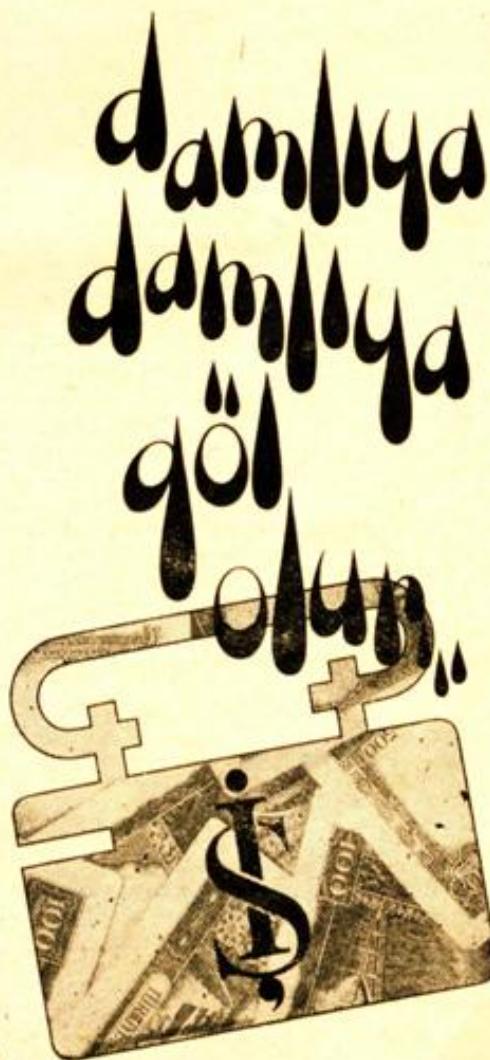
Rakamlar, ne denli çarpıcı, olur-

sa olsun, kırkörtbin köyümüzde gerçek bir yurtseverlik görev yapan aydınlarımızın sayısı oldukça kabarık. Yarının mutlu Türkiye'sine, aydın kafalı kişiler yetiştişermenin kavgasını tüm olanak, sizlere karşı, yıllar yılı sürdürür. öğretmenlerim var öncelikle. At sırtında görevde giden doktorlarım, topraklarımın bire yüz vermesi için, köyden köye koşan tarımçılarımız, amansız hastalıkla karşı köylümüzü koruyan sağlık memurlarımız, hemşirelerimiz, ebelerimiz var. Köylümüz gün gün uyuyor, köylerimiz gün gün aydınlanıyor. İşiyorsa, yaşamını köylere adamış aydınlarımızın büyük katkıları var bunda. Bu çorbada, bizim de tuzumuz var. Saçeve, iki yüzlük. Ama bu "iki yüzlük" in anıları, yedi yıldır dolduruyor yaşamızı. Daha da dolduracak. Elim, televizyonun düğmesine giderken, şimdi "CIVILİÇAM" da ebek yapan öğrencim Fatma geliyor usuma. Ve onun, transistörli radyo başında coğalan genç kızlık hayalleri. Çalışkan, zeki, onurlu, hanımhanımcık bir kızı Fatma. Köyde doğdu, köyde büydü, şimdi dağ köylerinden birinde görev yapmakta. Sonra "CİN ALI" Okuyup, adam olasına en çok inandığım öğrencim. Kent havası çarptı onu da. Isınamadı, yadrigidi toprağına döndü. Onları anısize, garip bir burukluk dolduruyor yüregimi. Ve belki, abartma sayacaksınız, daha büyük bir özlemle doluyor içim.

Kimileri, salt bir görev sayıyorlar yurduru sevmeyi. Oysa, bir yanık sevda, bir dermansız dert, bir içi duyguya, bir derin tutku, yurt sevgisi. Cumhuriyetimizin ellinci yılını kutlamaya hazırladığımız şu günlerde, yurt için görevde çağırımlıız tüm aydınlarımı. Yepyeni bir yekinişin, yepyeni bir silkinin ve mutlu yılara atılışın yenilendiği yıl olmalı bindokuz yüzyiyeşmiş. Okulsuz köylerimi, okula, öğretmensez okullarımı öğretmene, kel tepelerimi yesilliğe, köylerimi yola, suya ve aydınlığa kavuşturalım. Cumhuriyetimizin olgunluğa ulaştığı ellinci yılda. Yurdu sevdigimizi dilimizle değil, gönlümüze koymalı ortaya. Gösterelim. Kanıtlayalım. Yarınki kuşakların karşısına ak aynımız ve övünebileceğimiz yataklarla çıkabilmek için.

<b>D İ Z İ N</b> — Şiirler — <b>METİN ELOĞLU</b> 10 TL. (1972 TDK Ödülü)	<b>BULANIK YÖRE</b> — Şiirler — <b>N. KASIM ÖZSOY</b> 10 TL.
<b>NİSAN YAĞMURU</b> — Şiirler — <b>CELAL ARABACIOĞLU</b> 5 TL.	<b>ANADOLU DESTANI</b> — Şiirler — <b>DR. SEDAT PINAR</b> 10 TL.
<b>GÜLDESTE</b> — Antoloji — <b>10 TL.</b>	<b>TÜRKÜSÜZ DÖNEM</b> — Şiirler — <b>AVNI ÖZTÜRK</b> 5 TL.
<b>METİN ELOĞLU</b> — İnceleme/Antoloji — <b>ASIM BEZİRÇİ</b> 10 TL.	<b>KUYTU</b> — Şiirler — <b>FERİHA AKTAN</b> 10 TL.
<b>KARA TUTKU</b> — Öyküler — <b>FERZAN GÜREL</b> 750 Kr.	<b>İŞİLTİ</b> — Şiirler — <b>FERİHA AKTAN</b> 10 TL.
<b>HÜZÜN ÇIKMAZİ</b> — Şiirler — <b>PİYALE GÖNÜLTAS</b> 4 TL.	<b>TUTSAK</b> — Şiirler — <b>A. ÜGUR KEZER</b> 750 Kr.

Güney Yayınları P. K. 1333 - İSTANBUL  
GÜNEY YAYINLARI POSTA PULU KARŞILIGI GÖNDERİLEBİLİR



# Başkent

Her Çarşamba Sanat Sayfası Veriyor.  
(Rüzgarlı Sokak, Ulus/ANKARA)

Güney : 13

## TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istihbalinizin emniyetidir

## FİLİZ ÇAYI

(9. sayfadan)

Ortalık aydınlanmaya başlamıştı hafiften. Sis yine aynı sis! Sıslı bir başkaydı buranın, yanbancıdı bir. Türkiye'de de görülmüşü sisli havalar, Ardahan'da da sisli geçerdi havalar doğu zaman. Soğuğu da güzeldi, sis de oğraların. Trene binişi geliyordu gözünün önüne. Karinen gibi kayna, san kalabalık içinde tek bir tanık yüzle karşılaşmamış, "gül, gül," diyen olmamıştı onca kalabalığın içinde. Tuhafta yedi doğrusu su Sırkeci gari. Yedi denizin yahana attığı gibi, kaldırıp bu yabanere atıvermişti onu. Geldiğinde pepsenin yağı mektupları anayordu da gülse mi, ağlasa mı bilmediyor du bir türü. Neydi o öyle, Fransa'nın, Almanya'nın dört bucakındaki köylülerinden, akrabalarından geçen bu mektuplar kesilivermişti birden. Mescit yapılmadan körler ditzilmiş, daha işe girmeden, bir faydası olur düşüncesiyle herkes sarılmıştı kafında kaleme. Bugün öyle miydi oysa? Kendi akrabasından, bacanagından, kaynından, öz amcaoglundan bile gelmiyordu bir haber. İşe giremediğini, boş geçdigini öğrenmişlerdi nasıl olsa. Yazanlar, yüz verirlerse, kalkar yanlarına gider, orada kalmak isteter, para ister diye düşünüyorlardı mutlaka. Dünya iste! Düşmeye gör bıryol, kimi enine çekeri, kimi boyuna. O mu isterdi buralarda bu eziyeti çekmeyi, kuyu buçak insanlarından kaçmayı. İyi kötü bir işi, bir geliri, bir meslegi olsa katlanır mıydı bunlara? Bin pismen oluyordu geldigine. Tek memleketinde az bir paraya çalısha da düşmeseydi buralara. Değil dolas bir seye çıktı; yoktu. Uğramadıkları işi yeri, sormadıkları işi inşaat kalmamıştı. Bulamamışlardı bir türü. Yok! Zoria değil ya, çalıştırıyorlar, kendiliğinden gelene vermiyorlardı işi. Bulmasına bulmuşlardı bir iki iş ama, iş resmisiye döküllince alt üst olmustu her şey. Ne sevinmişti ya! Jaunay - Clain'deki adamın dosyasını doldurduğu gün. Eline ayağına sarılıp gelmişti sakallı bodurun. Yازık olmuştu kendini sevimiği gö-

termek için harcadığı çabalarla. Üç buğuk frank istemişti saat üretti, ne de onun için mi güçlük göstermişlerdi acaba? İki frank dese cağıstırırlı mydi acaba? İki çocuklu yazdırıldı diye mi caymışlar, di, yoksa? Ama yalan yoktu ki. İki çocuklu görünüyordu kayıttı. Soruştursunlar isterse. Oyle görünüyordu kayıttı. İlk yıl olan kızı düşürmemiştir kayıttan. Kim sırta, səcaktı onunla köylük yerde. İşin içinde Avrupa'da çalama, çocuk parası vardı hem. "Kadas, getme, kadas," diye pantalonunun paçalarına sarılmış gelmişti gününün öncüne oğlu Murat'ın. İçine doğmuştu iki yaşındaki çocuğun, bacaklı, rıma sarılmış bırakımıyordu bir türlü. "Kadas al pantul getirecek saa, beyaz ekmeğin getirecek saa, kırmızı unundan beyaz ekmeğin," diye zor avutmuştı anası.

★

"A taut à l'heure!" Kendini töpüldü. Öndüne bakınca. Bir gençle bir kız opaşlığıyordu sokakta ortasında. "Non, à samedi, d'autrement c'est impossible" diye bağırtıyordu oğlan. Kız hâlâ "A taut à l'heure!" diye aynak diriyordu. Oğlan uzaklaşmak istiyor, kız beline sarılmış, bir eliyle de omuzuna asılmış bırakmak istemiyordu. Tuhafta yedi burası. Hıç karışmamıştı memlekette böyle durumda. Hem nesine varılmıştu işi ay parçası gibi kız, şu kız mı oğlan mı olduğu belli olmayan uzun saçlı, sivileş suratlı, büzük gözü oğlanın? Dört duvarı ne için yaratmıştı tanrı? İbadet de gizli kabahat da diye boşuna işemişlerdi.

★

Pont-Neuf'ta geçmiş. Jean Jaurès'den tarafa ilerliyordu, birden vazgeçip Katedral'e giden ana sokakta saptı. Hem oralar daha tenha olur, hem de ayak sürümleri olurdu bırası. Nasıl olsa onda açılıyordu mağazalar, oysa saat olsa olsa ancak sekiz buçuktı. Bir buçuk saat nerede oysalansın, bir kahveye girse ates pahası! Zevk eğlenceye gelmemisti Fransa'ya. Ona buna yalvara yakara, inegi

danayı satarak biriktirdiği beş on kurusu da kahvede, surda burda mi yiyecekti. Sonra keşin bir şey de yoktu ki ortada. Ya olmasa? Ya bulamazlarsa iş, geri dönerse ya? Su geri dönmemeyi akıldan geçirmek bile deli ediyyordu onu. Gitsin ama ne yüzle? "Gittimken geri geldi, koca Fransa'da bir hata yapamadı, ne mal olduğu neden belliymiş..." demezler miydi köylüler? Gülmeler miydi östün? Karısı kızı dalga geçip yetmişlik koca karı gözüyle bakınca, miydi ona?

★

Buz kesmişti elleri; neden sonra aklı edebildi paltoşunun cebine sokmaya bu kaslı, kemikli, iri narınlı elleri. "Se pa!" diye savdı başından elinde kırmızı valizle "main d'œuvre" soran cezayirliyi. Bilmek olur muydu, biliyordu, iki kez gitmişlerdi iş bulma kurumuna ama, kim uğrasacaktı onuna simdi. "Caddeyi gececeksin, dop, doğru gidip soldaki ikinci sokakta sapacaksan" demek kolay miydi öyle. Yillardır buralarda çalışan köylüler o kadardan da anlamıyor du ya. Cezayirlinin ne sorduğunu anlaması bile bir başarıydı. Nesine yetmiyordu? Köylüler "A la gare" dan başka ne biliyordu sanki. "A la gare" aşağı "a la gare" yukarı. Bir gün, yeni geldiği sıralardaydı. Nantes'dan bacanağı gelmiş, kılıtlı bulmuştu kapıyı. "Geldim evde yoktunuz." A la gare'a gittim, saat 5'e kadar oralarla dolastım, bulamadım siz..." diye bir not bırakmıştı kapının altından. Gardan başka yer yok muydu koca kente, kırılmıştı, caddeler, çarşılarda parklar? Ne işi vardı, girdi, yolu beklemiyordu, yolu ugrayamıyordu. İstasyonda da adamı aranırmıştı.

★

Notre-Dame'in çanı onu vuruyordu. Hislandırdı adımlarını. Chandron d'or sokaguına saptı, böylelikle kestirmeden, daha çabuk varacaktı Hotel de Ville meydanına. Adımları yerinde sayıyor, olduğu yerde duruyormuş gibisine geliyordu. Ne olmuştu böyle bir-

denbir? Tutkal mı yapmıştı ayaklarının altına? İki adımlik yol, yürümekle bitmiyor, uzadıkça uzuyor, "Filiz çayı" paketleri geçiriyordu bir bir görünün öndünden. Sararmıştı paketler, kırmızı boyası donuklaşmış, kaybolmaya yüz tutmuştu. Biran önce mağazaya kosup, bırakğı yerde, aynı sayıda bulmak istiyordu onları. Aza alımyordular da hic. Hep aynı. Ne artıyor, ne eksiliyordu. Alan olmuyordu galiba. "Kim anları onun tadından? Alışmışlar boz bulanık aşı sulara..." Kızılcık içinden. Seviniyordu da bir bakma. Ya satılısa, ya yerine yenisini koymasalar, nerede bulacak, elleyecekkoklayacak, okşayacak, "Filiz çayı" diye hecelyecekti?

Hotel de Ville'in büyük saat: on otuzu gösteriyordu. "Au Printemps" tam karşısına düşerdi bu saatin. Ne? Hayal mi görüyordu yoksa? Vingler, kamyonlar, mavi tutulmuş işçiler... yürüyordu; "Au Printemps", yürüyordu. Çakılıp kalmıştı olduğu yerde. Bitmişti, her şey bitmişti artık. Onu vata, nıma bağlayan tek bağlı da sökülmüşlerdi ondan. Bunu hile çok görmüşlerdi. "Çaylar, çaylar..." Ne yaptıınız onları? Ne yaptıınız? Başaramiyordu ki, ne kadar zorlaşıssa. Tıkanıp kalkıyordu sesler boğazına. Eller ayakları tutulmuş kumdayamıyor, boğan tıkanmış nefes alamıyor, yapamazdı bunu. Hakkı yoktu, yoktu hakları.

"Çaylar!... Çaylar!" Kendi sevdindin kendi de korkmuştu. Radıyatörün demirine çarpan eli sızlıyor, altındaki gazeteler hissürüyor. Kan ter içinde kalmış, soluk soluğa bir o yana bir bu yana backgroundı alık alık.

Kentin işçileri çıktı, sönümüş, pırıl pırıl günde düşmüştü yesil çimenlerin üzerine. Heyecanla sızlıyor, yerden. "Uyumsa kalmışın, nıma çıkışacağım şimdi kimseye görünmeden..." diye söyleyeniyordu kendi kendine, üzerindeki paltoyu altındaki gazeteleri battaniyeli toplamaya çalışırken, eli ayak titriyor, birini alırken birini düşürüyordu elinden...

## İZMİR'İN İÇİNDE

— roman —  
**SAMİM KOCAGÖZ**  
20 TL.

**sinan yayınları**

## güney AYLIK SANAT DERGİSİ

Sahibi ve sorumlu yönetmeni: Atıf Özbelen

Yazma ve posta havalesi: Atıf Özbelen, P. K. 1333 İstanbul.  
Bası: Halk Matbaası, Tel: 22 19 98. Ebussuut Cad. No. 15,  
Sirkeci — İstanbul, Akbank Beşiktaş Sh. bessap No. 22787.  
abone : yıllık 30 TL.

## GÜLDESTE

— ANTOLOJİ —  
13 forma, 134 şiir  
246 şiir  
10 TL.

**güney yayınları**

# güney güney güney güney güney güney

GÜNEYİ SEVİYORSANIZ ABONE OLUNUZ, ABONE BULUNUZ.